

СССР УЗБЕК ИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИКА БОШЛАГАН 14 февраль 1971 йил, яшанба № 38 (14.808). Баҳоси 3 тинг.

Тўққизинчи беш йиллик план Совет жамиятининг коммунизм йўлидан, унинг моддий-техника базасини қуриш, мамлакатнинг иқтисодий ва мудофаа қудратини мустаҳкамлаш йўлидан олға қараб қилаётган ҳаракатида муҳим босқич бўлади. Беш йилликнинг энг асосий вазифаси — социалистик ишлаб чиқаришни юксак суръатлар билан ривожлантириш, унинг самарадорлигини ошириш, фан-техника тараққиёти ва меҳнат унумдорлигини ўстиришни жадаллаштириш негизда халқ ҳаётининг моддий ва маданий даражасини анча юксалтиришни таъминлашдан иборат.

К П С С М А Р К А З И Й К О М И Т Е Т И Н И Н Г Қ А Р О Р И

СССР ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1971—1975 ЙИЛГИ БЕШ ЙИЛЛИК ПЛАНИ ЮЗАСИДАН КПСС XXIV СЪЕЗДИ ДИРЕКТИВАЛАРИНИНГ ЛОЙИХАСИ ТЎҒРИСИДА

1. СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1971—1975 йилги беш йиллик плани юзасидан КПСС XXIV съезди директиваларининг лойиҳаси маъқуллансин.

2. КПСС Марказий Комитетининг «СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1971—1975 йилги беш йиллик плани юзасидан КПСС XXIV съездининг директивалари» лойиҳаси матбуотда эълон қилинсин.

3. КПСС Марказий Комитетининг «СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1971—1975 йилги беш йиллик плани юзасидан КПСС XXIV съездининг директивалари» лойиҳаси партия ташкилотларида, меҳнаткашларнинг йиғилишларида ва матбуотда муҳокама қилинсин.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. БРЕЖНЕВ.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ЛОЙИХАСИ

СССР ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1971—1975 ЙИЛГИ БЕШ ЙИЛЛИК ПЛАНИ ЮЗАСИДАН КПСС XXIV СЪЕЗДИНИНГ ДИРЕКТИВАЛАРИ

Совет халқи КПСС XXIII съезди қарорларини амалга ошира бораб, коммунизмнинг моддий техника базасини яратишда янги-янги талабаларга эришди. Халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини ривожлантиришда, социал-вазифаларни ҳаёт этишида, совет кишиларининг моддий турмуш ва маданий савиясини оширишда катта муваффақиятлар қўлга киритилди. Совет жамиятининг маънавий-сиёсий бирлиги мустаҳкамланди, социалистик демократия янада ривож-толди. Ва-

таминининг халқро обрўини ошди. Совет Иттифоқининг мудофаа қуввати мустаҳкамланди. Эришган ҳамма муваффақиятларимиз — ашчилар синфи, колхозчи деҳқонлар, халқ инеелари, барча иттифоқдош республикалар меҳнаткашлари фидокорона меҳнатининг натижасидир. Ана шу муваффақиятларга эришишда Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг раҳбарлик ва раҳнамодлик роли, унинг олиб бorgan ички ленинча сиёсати янги куч билан намоён бўлди.

Беш йиллик планини бажариш давомида замчиликлар содир бўлди. Ишлаб чиқариш қувватларини ишга тушириш юзасидан белгиланган топшириқлар тўлиқ бажарилмади, янги корхоналар ва ишлаб чиқаришларни қуриш ҳамда ташкирлиш муаммолари ҳузайио келди. Шунинг натижасида саноят маҳсулотининг айрим турларини ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган даражага эришилмади. Қуришни лойиҳалаш ва ташкил этишдаги камчиликлар ҳали ҳам тугатилгани йўқ, бу эса бир қанча тармоқларда қуришнининг қимматлиги кетишига сабаб бўлди. Моллар ишлаб чиқариш тез кўпайтирилганлигига қарамай, аҳолининг айрим молларга бўлган ва ўсиб бораётган талаби ҳали тўлиқ қондирилмаётган. Савдо ташкилотлари бир қанча ҳолларда истеъмолчиларнинг талабини етарли ўрганмаётган, савдо-сотиқ ишларини ташкил этишда зарур даражада омиқлорлик кўрсатмаётган, маҳсулотнинг сифати ва турлари ҳусусида сановатга талабчанлик қилмаётган.

Бир қанча корхоналарда маҳсулотнинг техникавий савиясини ва сифатини ошириш, ишлаб чиқаришнинг ва меҳнат ташкил этишининг илмий методларини жорий қилиш иши дурст олиб борилмаётган. Айрим хўжалик раҳбарлари ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш, меҳнат унумдорлигини ўстириш, ишлаб чиқаришнинг ички резервларидан тўлиқ фойдаланиш, фан ва техника ютуқларини ишлаб чиқаришга

жорий қилишни жадаллаштириш, меҳнат ва давлат иқтисодини мустаҳкамлаш масалаларига лозим даражада эътибор бермаётганлар.

Кўпгина колхоз ва совхозларда қишлоқ хўжалик экинларини ҳосилдорлиги ва чорвачиликнинг маҳсулдорлиги суст оширилмоқда, техникадан тўлиқ фойдаланилмаётган, минерал ўғитининг исроф бўлишига йўл қўйилмоқда; ишлаб чиқаришнинг рентабеллиги ҳали ҳам паст. Шу сабабли қишлоқ хўжалигининг айрим маҳсулотларини еттиштириш бўйича топшириқлар тўла бажарилмади.

Министрликлар билан идоралар халқ хўжалигининг ва аҳолининг тегишли тармоқ маҳсулотига бўлган эҳтиёжларини етарли равишда ўрганмаётган, уларнинг эҳтиёжини ўз вақтида ва тўлиқ қондириш учун лозим даражада кураш олиб бормаётган. Айрим корхоналар маҳсулотни ишлаб чиқариш ва реализация қилиш планларини бажармаётган, исрофгарчиликларга ва унумсиз харажатларга йўл қўймоқда.

Экономикани ривожлантиришдаги камчиликларни тугатиш, фан-техника ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий қилишни жадаллаштириш, халқ хўжалигини планлаштириш ва бошқаришни такомиллаштириш юзасидан амалга оширилган тадбирлар натижасини ишлаб чиқаришни янада ўстиришни ва унинг самарадорлигини оширишни таъминлаш имконини беради.

I. СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1966—1970 йиллардаги асосий яқунлари

КПСС XXIII съездининг халқ хўжалигини ривожлантириш 1966—1970 йилги беш йиллик план юзасидан Директивалари энг муҳим иқтисодий ва социал кўрсаткичлар бўйича муваффақиятли бажарилди.

СССР халқ хўжалиги шу даврда юксак суръатлар билан, ва аввалги беш йилдан анча самарали ривожланди. Аҳоли турмуш даражасини ошириш суръатлари анча жадаллашди.

Миллий даромад 1970 йилда 1965 йилги даражадан 41 процент кўпайди, миллий даромаднинг оширишнинг ўртача йиллик суръатлари эса 1961—1965 йиллардагидан юқори бўлди. Саноят ишлаб чиқариши ҳамми 1,5 баравар ошди.

Халқ хўжалигида техника тараққиётини ва илмий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишни таъминлаб берадиган тармоқлар юксак суръатлар билан ривожлантирилди. Масалан, беш йилда электр энергетика маҳсулотини ишлаб чиқариш ҳамми 54 процент, машинасозлик ва металл ишлаш маҳсулотини ҳамми 74 процент, шу жумладан, приборсозлик маҳсулотини ҳамми 20 баравардан зиёд, химия ва нефть химияси сановати маҳсулотини ҳамми 78 процент кўпайди.

Халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришга кўпайтириш анча тезлаштирилди. Буамолларни ишлаб чиқариш йилига ўрта ҳисобда шундан аввалги беш йилдаги 6,3 процент ўрнига 8,3 процентдан кўпайиб борди. Истеъмол буюмлари ишлаб чиқаришда узоқ муддат фойдаланиладиган моллар ўлуши кўпайди.

Мамлакатнинг иқтисодий потенциални юксалди, халқ хўжалигининг асосий ишлаб чиқариш фондлари беш йил ичида 1,5 баравар кўпайди.

Халқ хўжалигига беш йил мобайнида жами 352 миллиард сўм ёки шундан аввалги беш йилдагига қараганда 1,4 баравар кўп ҳажмида капитал маблаг сарфланди. 54 миллион киловатт электр энергия ишлаб чиқарилган янги қувватлар, 18 миллион тонна пўлат, 33 миллион тонна минерал ўғит, 1,7 миллион тонна нефть, 148 миллион кубфут чарни поймағзал, 400 миллион донат тритикаж буюмлари ишлаб чиқарилган ливг қувватлар ишга туширилди; магистрал газ қувурлари узунлиги 25 миң километр қўпайтирилди. Халқ хўжалиги тармоқларини техника билан таъминлаш даражаси ошди.

Қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш юзасидан, шунингдек деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотларини еттиштиришни кўпайтиришдан колхозчиларнинг ва совхоз ходимларининг моддий муваффақдорлигини ошириш юзасидан катта тадбирлар амалга оширилди. Қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлиги ва чорвачилик маҳсулдорлиги ошди. 1966—1970 йилларда қишлоқ хўжалигининг ўртача йиллик янги маҳсулотини ҳамми 1961—1965 йиллардагидан 21 процент ортди бўлди.

Транспорт ва алоқаниннг ҳамма турлари янада ривож-толди. Темир йўлларида паровозларни электровозлар ва тепловозлар билан алмаштириш асосан тугалланди.

Ҳамма иттифоқдош республикаларда экономика ва маданиятни юксалтиришда катта муваффақиятларга эришилди. Мамлакатнинг шарқий районларида ёнги санаватининг ва энергияни қўл талаб қилаётган бир қанча ишлаб чиқаришларнинг қувватлари юксак суръатлар билан ривожланди. Фарбий Сибирда, Қозғистон, Туркманистон ва Ўзбекистонда нефть ва газ қазиб чиқариш жуда кўпайтирилди. Узоқ Шарқ экономикаси анча мустаҳкамланди.

Совет фани илмий ишлаб чиқаришнинг ривожлантиришнинг актуал проблемаларини ҳаёт этишига катта ҳисса қўлди. Фундаменталь фанлар соҳасидаги муваффақиятлар саноят, қишлоқ хўжалигидан ва бошқа тармоқлардаги қўлгани илмий-техникавий вазифаларни муваффақиятли ҳаёт этиш имконини берди. Ишлаб чиқариш чиниқларини кайтайтириш ва маҳсулот сифатини яхшилатиш таъминлайдиган серузум машиналар комплекслари, янги технология жараёнлари, яратилди ва муваффақиятли қўлланилмоқда. Бир қанча тармоқларда корхоналар, мураккаб технология жараёнларини замонавий ҳисоблаш техникаси воситаларидан фойдаланган ҳолда бошқаришнинг автоматлаштирилган системалари жорий этилди. Совет космонавтикасининг янги жўда катта муваффақиятлари мамлакатимизда фан ва техника

юксак даражада ривожланганлигидан яққол даромад бериб турибди.

Техника тараққиёти, халқ хўжалигини бошқаришни такомиллаштириш, планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янгича методларини қўланиш асосида илмий ишлаб чиқариш самарадорлиги ошди. Илмий меҳнат унумдорлигини ўстириш суръатлари жадаллаштирилди. Корхоналарнинг олаётган фойдаси кўпайди ва ишлаб чиқаришнинг рентабеллиги ошди.

Аҳолининг моддий фаровонлигини ошириш юзасидан КПСС XXIII съезди белгилаб берган асосий топшириқлар ортиси билан бажарилди. Беш йиллик мобайнида аҳоли-жон бошига тўғри келадиган реал даромадлар мўлжалдаги 30 процент ўрнига 33 процент кўпайди. Аҳолининг саноят ва озиқ-овқат молларини истеъмол қилиши анча кўпайди, уй-жой шароити яхшиланди, аҳолига хизмат кўрсатиш соҳалари янада ривож-толди.

КПСС XXIII съезди Директиваларида ишчи ва хизматчиларнинг ўртача ойлик иш ҳақини камида 20 процент ошириш кўзда тутилган эди, ҳақиқатда эса 26 процент оширилди ва 1965 йилдаги 96,5 сўмдан 1970 йилда 122 сўмга етди. Халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида ишчи ва хизматчиларнинг минимал иш ҳақи оширилди. Узоқ Шимол районларида ва шу районларга тегишланган жойларда ишловчи кишилар учун белгиланган имтиёзлар кенгайтирилди, Узоқ Шарқ, Шарқий Сибир ва Европа шимолдаги районларда жорий этилган район коэффициентлари шу районлардаги ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақини оширишни таъминлади. Бир қанча категориядаги ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақидан олинладиган даромад солиғи ставкалари пасайтирилди. Қишлоқ ва шаҳар аҳолисининг турмуш даражасини бир-бирга яқинлаштириш давом эттирилди. Колхозларда меҳнатга қарантиланган ҳақ тўлаш жорий этилди. Колхозчилар меҳнатига тўланадиган ҳақ 1970 йилда 1965 йилдагига нисбатан 42 процент кўпайтирилди.

Ишчи ва хизматчилар ички кўл дам олинладиган беш кунлик иш-ҳафтасига ўтказилди. Ишчи ва хизматчилар отпускининг минимал муддати узайтирилди.

Аҳолига илмий истеъмол фондларидан бериладиган тўловлар ва имтиёзлар беш йил мобайнида 1,5 баравардан зиёд кўпайди. Бундай тўлов ва имтиёзлар аҳоли жон бошига ҳисоблаганда 1965 йилдаги 182 сўм ўрнига 1970 йилда 262 сўмга етди.

Ватан уруши инвалидлари пенсияларининг миқдорини кўпайтирилди, колхозчиларга қарилди пенсиялари тайинланганда иш қилинганда, социал страховани яхшиланди.

Товар оборотини кўпайтириш юзасидан партия XXIII съезди белгилаган топшириқлар ошириб бажарилди, товар обороти ҳамми беш йилда деярли 1,5 баравар кенгайди. Аҳолига илмий-кемак ва понафазл, узоқ муддат фойдаланиладиган буюмлар — телевизорлар, ходоқчилар, ме-бел, шунингдек энг зарур озиқ-овқат маҳсулотлари сотиш ортди.

1966—1970 йилларда мамлакатда жами саҳни 518 миллион квадрат метр уй-жой бинолари қурилди, бу эса 55 миллионга яқин кишининг уй-жой шароитини яхшилаш имконини берди. Аҳолига маънавий хизмат кўрсатиш юксак суръатлар билан ривожлантирилди, ана шундай хизматлар ҳамми янги баравардан зиёд, шу жумладан қишлоқ жойларда уч баравар кўпайтирилди.

Аҳолининг умумий билими ва маданий савияси ошди. Ешларга умумий ўрта таълим беришга ўттиш чинилди; бундан амалга оширилмоқда. 8,1 миллион ўқувчи мактаблар ва 2,5 миллион ўқувчи йўналишдаги тарбия муассасалари қурилди. Беш йиллик мобайнида олий маълумотли 2,6 миллион мутахассис ва ўрта махсуе маълумотли 4,5 миллион мутахассис тайёрланди. Хувар-техника таълим билим ортлари ва мактабларида 7 миллион малакали илмий таёрланди. Аҳолига медицина хизмати кўрсатиш ва унинг ташкил этилиши равишда дам олишни учун бўлган шароит яхшиланди, кино-театрлар, клублар, кутубхоналар кўпайтирилди.

Совет Иттифоқининг таълим-иқтисодий олоқалари кенгайтирилди. Узаро Иқтисодий Вилдан Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан иқтисодий ҳамкорлик формалари ҳамда СССРнинг халқро ишлаб чиқариш ва илмий-техникавий иқтисодлаштириш ва кооперативлаштиришдаги иштироки формалари такомиллаштирилди.

II. СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1971—1975 йиллардаги асосий вазифалари

Тўққизинчи беш йиллик план совет жамиятининг коммунизм йўлидан, унинг моддий-техника базасини қуриш, мамлакатнинг иқтисодий ва мудофаа қудратини мустаҳкамлаш йўлидан олға қараб қилаётган ҳаракатида муҳим босқич бўлади. Беш йилликнинг энг асосий вазифаси — социалистик ишлаб чиқаришни юксак суръатлар билан ривожлантириш, унинг самарадорлигини ошириш, фан-техника тараққиёти ва меҳнат унумдорлигини ўстиришни жадаллаштириш негизда халқ ҳаётининг моддий ва маданий даражасини анча юксалтиришни таъминлашдан иборат.

Беш йилликнинг энг асосий вазифасини амалга ошироқ учун:

илмий ишлаб чиқаришни, аниқса қишлоқ хўжалигини, етид ва озиқ-овқат сановатини ривожлантиришнинг юксак суръатлари ва пропорционал тараққиёт этиришни таъминлаш, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқлари самарадорлигини анча ошириш; беш йил мобайнида мамлакатнинг миллий даромадини 37—40 процент кўпайтириш, аниқ вақтда бу кўпайтиришнинг камида 80 процентига меҳнат унумдорлигини ошириш йўли билан эришиш;

фаниннг энг истебодли соҳалардаги тадқиқотларни ҳар томонлама ривожлантириш ва илмий тадқиқотларини натижаларини ишлаб чиқаришга жорий этиш муаммоларини қисқартириш йўли билан фан-техника тараққиёти суръатларини жадаллаштириш, қўл меҳнати ўрнига машина меҳнатини кенг қўламда жорий қилиш, халқ хўжалигининг тармоқ ва ички тармоқ структурасини такомиллаштиришни таъминлаш;

меҳнаткашларнинг билим ва малака савиясини изчиллик билан ошириш, ешларга умумий ўрта таълим беришга ўтишни тугаллаш, янги техника жорий этилиши ва ишлаб чиқаришнинг ташкил қилинишни яхшилатишни муносабати билан юқори малакали мутахассислар ва илмий таёрлашга ҳамда кадрларнинг қайта тайёрлашга доир зарур тадбирларни амалга ошириш;

коммунистик қурилишнинг ҳозирги босқичи талабларига мувофиқ ишлаб чиқаришни бошқаришни, планлаштиришни ва иқтисодий рағбатлантиришни такомиллаштириш ишнини давом эттириш; бошқаришда энг яхши техникавий қўланиш, экономикани бошқаришда меҳнаткашларни кенг қўламда жалб қилиш;

меҳнатни илмий ташкил қилишни бутун чоралар билан жорий этиш, меҳнатга ҳақ тўлаш, ходимларни моддий ва маънавий рағбатлантириш формалари ҳамда методларини такомиллаштириш зарур.

Янги беш йилликнинг асосий вазифаларига асосланб:

1. Социал тадбирларнинг кенг программаси амалга оширилсин:

аҳоли даромадларини кўпайтириш соҳасида. Аҳоли жон бошига тўғри келадиган реал даромадлар таъминан 30 процент кўпайтирилсин, бундан аввалгидек меҳнатга яраша ҳақ тўлаш аҳоли даромадларини кўпайтиришнинг асосий маъна бўлиб қолиши лозимлиги назарда тутилсин. Минимал иш ҳақини янада ошириш кўзда тутилсин. Аҳоли реал даромадлари кўпайишини таъминлаш учун товар ресурслари анча кўпайтирилсин, бозорга юқори сифатли молларнинг зарур турлари кўпроқ чиқарилсин, аҳолига қўрсатилмаётган хизматлар ҳамми кенгайтирилсин. Халқ истеъмол молларининг давлат қанача пархлари стабиллиги таъминлансин, товар ресурслар жағғарилиги болди қанча айрим-бир турдаги товарларнинг нархлари пасайтириб турилсин.

Илмий истеъмол фондлари 40 процент кўпайтирилсин, фондларнинг ана шу кўпайтирилиши соғлиқни сақлашни яхшилашга, халқ маорифини ривожлантиришга, надрлар тайёрлашга ва болаларни тарбиялашга, ишчилар, хизматчилар, колхозчиларнинг пенсияларини ва ўқувчиларнинг етибидиларини оширишга имлатилсин;

Меҳнат соҳасида. Меҳнат ресурсларидан тағин ҳам самарали фойдаланилсин. Ишлаб чиқаришнинг техникавий савиясини ошириш асосида халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида қўл меҳнатини ва отгр меҳнатни, шунингдек малакасиз меҳнатни изчиллик билан қисқартириб борилсин.

Меҳнат шароитининг янада яхшиланшини таъминлансин, корхоналарнинг хавфсизлик техникаси ва меҳнатни муҳофаза қилишининг замонавий воситалари билан таъминланшини оширилсин;

Манший турмуш соҳасида. Уй-жой қурилишини янада ривожлантириш ва турар жой биноларининг ободончилигини ошириш асосида аҳолининг уй-жой шароити яхшилансин. Турмушда электр энергиядан ва газдан тағин ҳам кенг миқдда фойдаланишни таъминлаш иши давом эттирилсин. Уй-жой фонднинг асосий қисмини газ билан таъминлаш амалга оширилсин. Ички шаҳарларда, ишчи посёлкларда ва қишлоқ жойларда газ билан таъминлаш иши кенгроқ ривожлантирилсин.

Аҳолининг вақтини тежашга ва рўзгордаги меҳнатни етиштиришга қаратилган тадбирларнинг кенг системаси амалга оширилсин. Савдо хизматининг ҳамма формалари яхшилансин. Аниқса ишлаб чиқаришда умумий оқватлисини корхоналар тармоғи кенгайтирилсин. Аҳолига социал-маданий ва манший хизмат кўрсатиш яхшилансин. Ойларда рўзгор машиналари билан яхшироқ таъминлансин. Шаҳар транспорт ривожлантирилсин, телефон алоқаси кенгайтирилсин; шаҳар ва қишлоқ аҳолисининг турмуш даражасини бир-бирга яқинлаштириш соҳасида. Колхозларда меҳнат унумдорлигини ошириш асосида колхозчиларнинг иш ҳақи совхозлар ходимлари тегишли категориясининг иш ҳақида жуда яқинлаштирилсин.

Қишлоқда қанача товар оборотининг тағин ҳам тез ривожланиши таъминлансин. Қишлоқ аҳолисини маданий ва манший хизмат кўрсатиш юксак суръатлар билан ривожлантирилсин. Ешларнинг қишлоқ хўжалик иқтисосларини ўрғаниб олиши учун катта имкониятлар яратиб берилсин.

Қишлоқларда йўл қурилиши ва қишлоқ жойларда мунтазам автобус қатнови кенгайтирилсин.

Асосан бутун мамлакат территориясида барқарор телефон қўрсатувларни таъминлаш ишлари ўтказилсин.

2. Фан-техника тараққиётининг суръатлари жадаллаштирилсин ва ягона техника сиёсатини амалга ошириш таъминлансин, бунинг учун:

ўзининг техникавий-иқтисодий қўрсаткичлари жиҳатидан Ватанимиздаги ва жаҳондаги энг яхши ютуқлардан устуи бўлган принципал янги меҳнат қуроллари, материаллар ва технология жараёнлари яратилиб, жорий этилсин; (Давоми иккинчи бетда).

СССР ХАЛҚ ХҲЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1971—1975 ЙИЛГИ БЕШ ЙИЛЛИК ПЛАНИ ЮЗАСИДАН КПСС XXIV СЪЕЗДИНИНГ ДИРЕКТИВАЛАРИ

(Боши 1 ва 2-бетларда).

Пирокдан ва автомат усулида бошқариладиган кўтариш-транспорт машина ва механизмлари комплексларини, шунингдек автоматлаштирилган конвейер транспорт линиялари учун цикли ҳаракат қиладиган машиналарнинг янги конструкциялари ишлаб чиқилди ва уларни ишлаб чиқариш ташкил этилди. Соҳа юклар — цемент, минерал ўғитлар ва бошқа маҳсулотларни ташини вақтида уларнинг нобуд бўлишини камайтиришни таъминлайдиган махсус транспорт, юк орнатиш-тузириш механизмлари ва нурилмаларини ишлаб чиқариш кенгайтирилди. Магистрал юк вагонлари ишлаб чиқариладиган заводларни қуриш ва реконструкция қилиш жадалантирилди.

Металлургия, кўмир, кончилик, химия, нефть химияси ва нефтьни қайта ишлаш соҳалари, энергетика, целлюлоза — қоғоз соҳалари ва бошқа тармоқлар учун бирлашма қувватли қатнаш машина ва ускуналарнинг янги турлари яратилди. Ҳажми 5000 куб метр бўлган домна печлари учун керакли машина-ускуналар, кон устани очиб ишлаш учун соғитга 12 минг куб метр иш бажара оладиган кўп чўмичли комплекслар, чўмичнинг ҳажми 1000 куб метр бўлган экскаваторлар, ётиқ ва тик жойлашган юққа ва қалъи қатламлари ишга солиш учун механизацияланган мустаҳкамлагичлари бўлган ускуналар комплексларини ишлаб чиқариш ўзлаштирилди ва уларни қўллаб ишлаб чиқариш ташкил этилди.

Иссиқлик электр станциялари учун 500 минг ва 800 минг киловатт-қувватли энергетика блокларининг комплект ускуналарини, 100 минг киловатт қувватли газ турбиналарини, шунингдек атом электр станциялари учун 1 миллион киловатт ва ундан ортиқ қувватли реактор устанокларини ишлаб чиқариш таъминланди. 1200 минг киловатт қувватли асосий энергетика блокларини ускунаси тайёрланди. 1500 минг вольт қувватли ўзгармас ток ва 1150 минг вольт қувватли ўзгаришчан ток узатувчи электр линиялари учун янги юқори вольтли ва ўзгаришчан ускуналар комплекси яратилди.

Бутун соҳада қўлланиладиган ҳамда яхшиланган вази, технология ва эксплуатация кўрсаткичларига эга бўлган ҳамда қувватнинг диапазон кенг бўлган электр двигателлари, шу жумладан чорғоқ двигателлари ва микродвигателларнинг янги туркумини ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг ўзига хос хусусияти ҳисобга олиниб, электр двигателлари, электр аппаратлари, кабель маҳсулотлари яратилиши ва қўллаб ишлаб чиқарилиши таъминланди. Аҳолининг ёритиш амурагуралига бўлган талаби қондирилди.

Диэлектрик ривожлантиришга ҳамда газ двигателлари ва газ компрессорлари ишлаб чиқаришга алоҳида эътибор берилди. Ана шу машиналарнинг моторресурси 1,5-2 баравар кўпайтирилди. Янги кучли тепловозлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилди.

Гарбий Сибирь ва Урал Шимоли районида ишлаб учун махсус нефть — газ кони ускуналари, кучли магистрал газ ва нефть қудурали қуриш учун керакли ускуналар комплекси ишлаб чиқариш ташкил қилинди.

Қурилиш ва йўл машинасозлигини ривожлантириш суръатлари жадалантирилди, қурилиш учун бирлашма қуввати оширилган машиналар ишлаб чиқариш кўпайтирилди, кучли снаряд тракторлари ва гидравлик штакет машиналари, гидравлик экскаваторлар баасида янги машиналарни, пардозлаш, том ёпиш ва бошқа ишларни бажарадиган машиналар комплексларини қўллаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Бинокорлик материаллари соҳасида учун автоматик линиялар яратиш берилди, коммунал хўжалик эҳтиёжлари учун керакли машина ва ускуналар ишлаб чиқариш кенгайтирилди.

Металлургия, химия ва нефтни қайта ишлаш, нефть, газ ва кўмир соҳаларида технология жараёнларини бошқаришни автоматлаштириш воситаларини ва комплекс системаларини саноат усулида ишлаб чиқариш ўзлаштирилди.

Приборлар ишлаб чиқариш 2 баравар кўпайтирилди. Саноат приборларининг давлат системасига кирувчи унификация қилинган қурималарнинг тўла комплекслари яратиш ва бундай қурималарни ишлаб чиқариш ўзлаштирилди бўлинди. Бутун соҳада фойдаланиладиган приборларнинг агрегатланган комплексларини ҳамда эксплуатация кўрсаткичлари юқори ва ўзи гоят пухта бўлган автоматлаштириш воситаларини ишлаб чиқариш ўзлаштирилди.

Хисоблаш техникаси воситаларини ишлаб чиқариш 2,4 баравар, шу жумладан электрон хисоблаш машиналарини ишлаб чиқариш 2,6 баравар кўпайтирилди. Интеграл схема-лар негизда электрон хисоблаш машиналарининг янги комплекслари қўллаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Ахборотни қайта этиш, тўплаш, сақлаш, узатиш ва қайта ишлаш жараёнларини автоматлаштиришни таъминлайдиган техника воситалари комплекси, мамлакатнинг ягона автоматлаштирилган алоқа системаси учун керакли янги техникавий воситалар, радио қатнови навиацияси ва уни бошқариш учун керакли радар аппаратлар, интеграл схема-лардан кенг фойдаланиш асосида электрон медицина аппаратлар яратилди.

Илмий тадқиқот ишларини ўтказиш учун керакли замонавий приборлар, аппаратлар ва лаборатория ускуналари, шунингдек инженерлик ҳамда бошқарув меҳнатини механизациялаш ва автоматлаштириш воситаларини саноат усулида ишлаб чиқариш кенгайтирилди.

Машинасозликда меҳнат унумдорлиги 1,5-1,8 баравар оширилди.

Урмон, ёғочсозлик ва целлюлоза-қоғоз соҳаларида ишлаб чиқариш структурасини ва ёғочдан комплекс фойдаланишни янада яхшилаш таъминланди.

Беш йилликда ёғоч пайраҳа ва ёғоч толадан тахталар ишлаб чиқариш 2,8-2,9 баравар, целлюлоза ишлаб чиқариш 1,7 баравар, нартон ишлаб чиқариш 1,8 баравар, қоғоз ишлаб чиқаришнинг қамдида 1,3 баравар кўпайтириш таъминланди.

Целлюлоза, қоғоз ва картоннинг қамчили турларини, шу жумладан техника мақсадлари учун ҳамда озиқ-овқат маҳсулотларини машинада надоқлаш учун керакли маҳсулотлар ишлаб чиқаришнинг, шунингдек аҳоли эҳтиёжлари учун қоғоз маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кўпайтиришга алоҳида эътибор берилди. Тайёрланаётган маҳсулот сифати яхшиланди.

Ёғоч чиқитлари технология пайраҳасидан, ироқиди ва сифати паст иғна баргли ёғочлар, маҳсулотлардан целлюлоза-қоғоз соҳаси учун технология хом ашёси сифатида фойдаланиш ани кенгайтирилди.

Ташиб олинган ёғоч жами ҳамда имаратоб ёғоч ишлаб чиқариш 87 процентга етказилди. Ҳода ташини қисқартириш мақсадида мамлакатнинг шарқий районларида ёғочни қайта ишлаш кўпайтирилди. Ишлаб турган ёғоч тайёрлаш корхоналари реконструкция қилиниб, ёғоч тайёрлашда сермеҳнат ишларни механизациялашга, гоят мукамал машина ва ускуналарни жорий этишга ҳамда автомобиль йўллар ҳолатини яхшилашга, шунингдек юксак даражада механизацияланган янги ўрмончилик хўжалиқлари қуришга алоҳида эътибор берилди. Ёғоч тайёрлаш билан шуғулланувчи ишчи ва хизматчиларнинг меҳнат ва турмуш шартлари яхшиланди.

Авалло мамлакатнинг шарқий районларида мебель саноатининг қувватлари ривожлантирилди, ишлаб турган корхоналарни реконструкция қилиш ҳисобига уларда мебель ишлаб чиқариш кўпайтирилди. Мебель ишлаб чиқаришда янги технология жараёнлари ва гоят самарали материаллар кенг жорий этилди. Беш йилликда мебель ишлаб чиқариш қамдида 1,6 баравар кўпайтирилди.

Урмон ва ёғочсозлик соҳаларида меҳнат унумдорлиги 35 процент ва целлюлоза-қоғоз соҳалари корхоналарида 45 процент оширилди.

Бинокорлик материаллари соҳасида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 1,4 баравар кўпайтирилди, заводнинг ўзидан тайёрлаб чиқариладиган маҳсулотлар ва буюмлар, индустриал конструкциялар, шунингдек бино ва ишоотлар вазиини камайтирувчи енгил тўдиргичлар ишлаб чиқариш кенг қўлама ташкил қилинди. 1975 йилда цемент ишлаб чиқариш 122-127 миллион тоннага етказилди. Пардозлаш материаллари ва санитария-техника ускуналарининг турлари ани кенгайтирилди. Гипс ва бошқа маҳаллий бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш кўпайтирилди. Бошқа тар-

моқларнинг чинқинди маҳсулотларидан (штакетлар, кўл, нору-ду материаллардан) бинокорлик материаллари тайёрлаш учун кенг фойдаланилди. Қишлоқ хўжалиги учун оҳак ун ва зору-ва ёқмадан сопол қурурлар ишлаб чиқариш кўпайтирилди.

Корхоналарнинг техникавий даражаси оширилди, ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш таъминланди. Бинокорлик материаллари саноати корхоналарида меҳнат унумдорлиги тахминан 35 процент оширилди.

Енгил саноатда, Совет ишларининг қийим-кечак, пой-афғалга ва енгил саноатнинг бошқа буюмларига бўлган эҳтиёжларини тағин ҳам тўлиқ қондириш мақсадида шу тармоқда маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 35-40 процент кўпайтирилди; 1975 йилда таълама ишлаб чиқариш 10,5-11 миллиард квадрат метрга, чарм пойафзал ишлаб чиқариш 800-830 миллион жуптга етказилди; трикотаж буюмлар ишлаб чиқариш 1,5 баравар, қийим-кечаклар ишлаб чиқариш 1,4 баравар ва чинни-фаянс ишлар ишлаб чиқариш 2 баравар кўпайтириш таъминланди. Молларнинг турлари ўз вақтида янгилашиб, кўпайтириб турилди, уларнинг сифати ва ташқи безаги яхшиланди.

Янги техника ва прогрессив технологияни жорий этиш, шунингдек ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш асосида енгил саноат корхоналарини техника билан қайта қуроллантириш амалга оширилди. Ип-таълама, жуи ва трикотаж саноати учун уручқис гоят серумун йигирув машиналарини, автоматлаштирилган комплекс линияларини, мокисиз тўкув станокларини, таъламалар ва трикотажни оҳарлашнинг узлуксиз технология жараёнларини, таг чармин елимлаш методига ва иссиқ вулканизация методига пойафзал технологиясини, шунингдек тикучилик ишлаб чиқаришда гоят серумун, комплекс механизациялаштирилган потек линияларини кенг қўлама жорий этиш таъминланди.

Енгил саноат корхоналарида меҳнат унумдорлиги 34 процент оширилди.

Озиқ-овқат, гўшт-сут ва балик соҳаларида маҳсулот ишлаб чиқариш 33-35 процент кўпайтирилди, шу жумладан гўшт ишлаб чиқариш 40-43 процент, қаймоқ олинмаган сут маҳсулотлари 29 процент, қанд-шанар тахминан 34 процент, озиқ-овқат бўладиган балик маҳсулоти ишлаб чиқариш қамдида 47 процент кўпайтирилди. Озиқ-овқат маҳсулотларининг сифати оширилди, турлари кўпайтирилди, тўйимли ва лавзали қилинди. Болалар овқатлари маҳсулоти, консервалар ва сабзавотлар, юқори сифатли кондитер маҳсулотлар ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилди. Қаддоқлаб, ураб қўйилган моллар, шунингдек турли янги тайёр масалликлар ва назаданчилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш кўпайтирилди.

Озиқ-овқат хом ашёсидан комплекс фойдаланиш кенгайтирилди. Озиқ-овқат, гўшт ва сут саноати корхоналарини қуриш ва реконструкция қилиш жадалантирилди, уларни замонавий гоят серумун машина-ускуналар билан қуроллантириш таъминланди.

Тиркиш ва совутилган балик, сунксиз балик ва урим тайёр масалликлар, балик маҳсулотлари, дудланган ва қуритилган балик ишлаб чиқариш ва савдо ташкилотларига етказиб бериш ани кўпайтирилди.

Балиқ саноати флотини балик овлаш ва уни қайта ишлашнинг автоматлаштирилган ҳамда механизациялаштирилган линиялари билан қуроллантирилган ҳамда овланган балиқни комплекс қайта ишлаб чиқиб, чинқирлардан озуқа талқони ишлаб чиқариш учун тўлиқ фойдаланишини таъминлайдиган гоят самарали кеме-лар билан тўдирилди. Балиқ овлаш флотини ишлаш ани яхшиланди, балик қидириш ва уни овлашнинг прогрессив янги воситалари кенг жорий этилди, айниқса Узоқ Шарқ ҳавасида кеме-ларнинг ремонт қилувчи ишлаб чиқариш қувватлари ва денгиз балик портлари ривожлантирилди.

Океанларда овланадиган балик турларидан таленқ маҳсулот ишлаб чиқариладиган комплекс балиқ корхоналарининг ишлаб чиқариш қувватлари кўпайтирилди.

Ҳақон океанида балиқ саноатининг хом ашё базасини тадиқ қилиш ишлари кенгайтирилди. Ишчи суи хавзаларида балиқнинг гоят қамтали турлари запасларини ани кўпайтириш юзасидан зарур чоралар амалга оширилди. Давлат сув хўжалиқларида балиқ етиштириш 2,7 баравар кўпайтирилди.

Озиқ-овқат, гўшт-сут ва балик соҳаларида корхоналарида меҳнат унумдорлиги 30-33 процент оширилди.

Саноатнинг ҳамма тармоқларида маданий-маиший ва хўжалик буюмлари ишлаб чиқариш ривожлантирилди, уларни ишлаб чиқариш 1,8 баравар кўпайтирилди. Оғир саноат тармоқларида: рағли металлургияда, химия машинасозлиги ва станоксозликда маданий-маиший ва хўжалик буюмлари ишлаб чиқариш 3 баравар, оғир машинасозлик, приборсозлик, кемеасозлик ва электрон соҳаларида 2,2—2,5 баравар, авиация, мудофаа, электр-техника, химия, нефть химияси, енгил ва озиқ-овқат саноати учун машинасозлик соҳаларида, бинокорлик материаллари соҳалари ва радио соҳаларида 1,8—2 баравар, автомобиль, целлюлоза-қоғоз, ўрмон ва ёғочсозлик соҳаларида ҳамда қора металлургияда 1,5 — 1,7 баравар кўпайтирилди.

Буюмларнинг турлари ҳар томонлама кўпайтирилди ва доимо янгилашиб турилди, уларнинг сифати яхшиланди. Молларнинг янги турларини ишлаб чиқариш ташкил этилди, техникавий жиҳатдан мураккаб бўлган ҳамда аҳоли меҳнатини енгиллаштириб, турмушнинг яхшилайдиган рўзгор машиналари ва приборларининг ишчилик ва чидамлиги оширилди.

Маданий-маиший ва хўжалик моллари ишлаб чиқариладиган итисослаштирилган корхоналар ва цехларни ташкил этиш, ишлаб турган корхоналарда ани шу буюмларни ишлаб чиқаришнинг техникавий даражасини ошириш тадбирлари қурилди.

Маҳаллий саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ҳажми 1,7 баравар кўпайтирилди, бадий хунармандчилик буюмлари, соғалар, турмуш учун зарур бўлган маҳаллий хўжалик буюмлари ва ҳақ истеъмол қиладиган бошқа моллар ишлаб чиқариш ани кенгайтирилиб, бунинг учун маҳаллий хом ашё ресурсларидан ва материаллардан умкин қадар қўпроқ фойдаланилди. Айниқса қичиқ ва ўртача шаҳарларда шу тармоқнинг ишлаб турган корхоналарини техника билан қайта қуроллантириш ва итисослаштириш, шунингдек янги корхоналарни қуриш амалга оширилди.

Микробиология соҳасида жадал суръатлар билан ривожлантирилди. Озуқа ачиткилари ишлаб чиқариш 3,5—3,7 баравар кўпайтирилди. Оксид-витаминови концентратлари саноат усулида ишлаб чиқариш кўпайтирилди, аминокислотлар, усимдикларни ҳимоя қилишнинг микробиология воситаларини, медицинада қўлланиладиган антибиотиклар ва озуқабор витаминларни ишлаб чиқариш ани кенгайтирилди. Озиқ-овқат енгил саноатда, қишлоқ хўжалигида ва бошқа тармоқларда технология жараёнларини жадалантириш ва маҳсулот сифатини яхшилаш учун керакли фермент препаратлар ишлаб чиқариш кўпайтирилди ва уларнинг турлари оширилди. Микробиология соҳаси бирлашма қуввати оширилган агрегатли гоят серумун технология линиялари билан таъминланди.

Ун-ёрма соҳалари корхоналарида юқори навли унни зарур миқдорда ишлаб чиқариш таъминланди, ерманинг сифати яхшиланди, гуруч тозалаш 2 баравар ва гречка ёрмаси ишлаб чиқариш 1,5 баравар кўпайтирилди. Элеватвор-омбор хўжалиги ва омихта ем саноатининг моддий-техника базаси мустаҳкамланди.

Медицина соҳасида маҳсулот ишлаб чиқариш 1,6 баравар кўпайтирилди. Дори-дармонлар ишлаб чиқаришнинг аҳоли эҳтиёжларини тўлиқ қондиришни таъминлайдиган миқдорга етказиб ва унинг зарур турларини ишлаб чиқариш таъминланди. Витаминлар ва антибиотиклар ишлаб чиқариш ани кўпайтирилди. Вирусга, бактерияларга, замбуруғларга ва ишларга қарши таъсир қиладиган янги антибиотикларни яратиш ва ишлаб чиқариш соҳасида ишларнинг биринчи навбатда ривожлантирилиши таъминланди. Тайёр дори-дармонлар ишлаб чиқариш миқдори ва уларнинг турлари кўпайтирилди. Касалликларнинг олдини олиш диагнози қўйиш, беоморларни даволаш ва парвартиладиган учун керакли медицина ускуналари ва техника воситалари ишлаб чиқариш кенгайтирилди.

дорлиқнинг ҳамма жойда ошириш таъминланди, бунга ани шу экинларнинг энг серҳосил навларини ишлаб чиқаришга жорий этиш, ҳосилнинг нобуд бўлишига барҳам бериш, экин майдонларининг структурасини тақомиллаштириш, тўғри алмашлаб экинни ўзлаштириш йўли билан эришилди. Ер ресурсларига эҳтиёж билан муносабатда бўлинди, қишлоқ хўжалиги эҳтиёжларига мўлжалланмаган ерларни ортиқча ажратишга йўл қўйилмасин. Эрозияга қарши ва мелiorация тадбирларини амалга оширишда ердан фойдаланувчиларнинг, қишлоқ суви ва ўрмон хўжалиги органларининг маъсулияти оширилди.

Янги беш йилликда ҳам дон етиштиришни кўпайтириш қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг марказий проблемаси бўлиб қолдишнинг назарда тутиб, ҳар бир юлхоз ва овиҳозда дон экинларининг ҳосилдорлиги ани оширилди. Беш йиллик мобайнида мамлакатда ҳар йили етиштириладиган доннинг ўртача миқдори қамдида 195 миллион тонна бўлиши таъминланди. Суғориладиган ва захи қочирилган ерларда дон етиштиришни кенгайтириш, Украинанинг жанубидаги, Шимолий Кавказдаги ва Волга бўйидаги суғориладиган ерларда гарантияланган товар дон етиштиришнинг йирик қайтарилари вужудга келтириш ишлари кўпайтирилди. Бақуват ва қаттиқ бўғди, шол, крупа экинлари ва пивобор арпадан иборат юқори сифатли дон етиштириш кўпайтирилди. Дон хўжалигида машиналар системаси муттасил тақомиллаштириб борилди.

Қартошка ва сабзавот етиштириш, айниқса ани шу экинларнинг эртаги навларини етиштириш кўпайтирилди; нартошка ва сабзавот етиштириш учун суғориладиган ҳамда одоқ ерлардан самарали фойдаланилди, ани шу маҳсулотларни товар тарзида етиштириш учун итисослаштирилган зоналар кенгайтирилди, янги теллиқа хўжалиқлари вужудга келтирилди, мева ва узум етиштириш кўпайтирилди, омборлар ва ҳолодильникларнинг ҳажми ани кенгайтирилди, қолхозлар, совхозлар ва тайёрлов ташкилотларида қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлашчи цехларнинг қувватлари оширилди; ани шу хўжалиқларнинг итисослаштирилган транспорт билан таъминлигини кўпайтирилди, шунингдек қартошка, сабзавот, мева тайёрлашни ташкил этиш яхшиланди.

Энг серҳосил, касалликларга чидамли пахта навларини жорий этиш, пахта-беда алмашлаб экинни ўзлаштириш, янги суғориладиган ерларда пахта майдонини кенгайтириш йўли билан 1975 йилда пахта етиштириш 7,0 — 7,2 миллион тоннага етказилди. Пахта етиштириш ва уни терилсин механизациялаш даражаси оширилди, гўзалар зарур даражадаги минерал ўғитлар, гербицидлар ва захарли химикатлар билан тўла таъминланди.

Қанд лавзали, тамаки, зигир поши, наша ўсимлиги, қунабобар, соя ва бошқа мойли ҳамда техника ўсимликлари етиштириш асосан уларнинг ҳосилдорлигини ани ошириш йўли билан кўпайтирилди.

Ҳар бир хўжаликда озуқа базасини мустаҳкамлаш, моллар ва паррандаларнинг наслини яхшилаш ҳамда уларнинг бир йўла тўғини ўстириш ҳамда маҳсулотларини ошириш юзасидан самарали тадбирлар системасини амалга ошириш асосида чорвачиликни янада ривожлантириш таъминланди.

Мамлакатда беш йиллик мобайнида ўртача йиллик гўшт етиштириш қамдида 14,3 миллион тоннага (сўйилган вазида), сут — 92,3 миллион тоннага, тукум — 46,7 миллиард донага ва жуи — 464 миң тоннага етказилди.

Итисенсиз сут чорвачилигини янада ривожлантириш амалга оширилди, итисослаштирилган гўшга мўлжалланган чорвачилик ва паррандачилик ривожлантирилди. Айниқса товар, жуи ва қоракўл турли, шунингдек гўшт ва пўстинбор қўй териси етиштириладиган районларда ва хўжалиқларда қўй ҳамда эчкилар тўғини ани кўпайтирилди ва уларнинг маҳсулотларини оширилди.

Чорвачилиқнинг мустаҳкам озиқ-овқат базасини тезроқ вужудга келтириш энг муҳим вазифа, деб ҳисобланди. Жамоат чорвачилиги, шунингдек шахсий хўжалиқда чорва моллар бўлган қолхозчилар ва совхоз ходимлари хонадонларининг ивич, силос, ўт уни, қидиқ мевали озуқаларга бўлган эҳтиёжини тўла қондириш учун ани шу озуқаларни етиштириш ани кўпайтиришга эришилди, айниқса суғориладиган ва захи қочирилган ерларда манжқўриш дои, арпа, сули ва дон дукли ачкилар ҳосилни етиштириш асосан уларнинг ҳосилдорлигини ошириш ҳисобига ани кўпайтирилди, қўй йиллик ўлар майдони кенгайтирилди ва ҳосилдорлиги оширилди. Озуқани тайёрлаш ва сақлашнинг прогрессив ани шашоқлоқлиб қуриладиган фойдаланган ва актив шашоқлоқлиб қуриладиган ҳолда йиғиб олиш, сенаж ва ўт уни тайёрлаш кенг жорий этилди. Маҳсулот ўтлоқлар ва йилочлар вужудга келтирилди, озуқабор эчкилар етиштириш учун ёғи сувлари билан суғориладиган майдонлар кенгайтирилди. Қозғоқсиз, ўтга Осиё, Волга бўйи, Гарбий ва Шарқий Сибирь ва Шимолий Кавказнинг қўйчилик ривожлантириш ҳамда йилоч чорвачилиги районларида табиий ивич-азоликлар маҳсулотларини ошириш юзасидан чорвалар амалга оширилди. «Қора ер» ва Қизилар яилочларида самарали фойдаланиш юзасидан зарур ишлар бажарилди.

Чорвачилиқни тўйимли озуқа билан таъминлаш учун омихта ем ва микробиология соҳаси таъминлаш билан ривожлантирилди. Беш йилликнинг охирига бориб давлат корхоналарида омихта ем ишлаб чиқариш қамдида 30 миллион тоннага ва омихта — витамин қўшимчалари тайёрлаш 1 миллион тоннага етказилди.

Қолхоз ва совхозларда уларнинг доидадан ва давлат корхоналари ишлаб чиқариладиган омихта ем витамин қўшимчаларидан фойдаланган ҳолда омихта ем ишлаб чиқариш кенг миқёсда ташкил этилди.

Чорвачилиқ маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришни тезлаштириш ва унинг самардорлигини ошириш мақсадида қолхоз ва совхозларда механизацияланган чорвачилик фермалари қурилиши таъминланди, саноат асосида чорвачилик маҳсулотлари етиштириш бўйича шаҳарлар яилинда йирик давлат комплекслари, қолхоз ва қолхозларга комплекслар, шунингдек паррандачилик фабрикалари қурилиши авж олдирилди. Совхозларда, қолхозларда, саноат корхоналари ва умумий овқатланги корхоналарининг ёрдамида хўжалиқларида еш қорамоллар ва чўча болаларини итисенсиз боқиб семиртириш ташкил этилди.

Мўйна берадиган дайивлар, қўнлар, қўл балчиқлиги ва асарликчиликни янада ривожлантириш таъминланди.

Қолхоз ва совхозлар шахсий ёрдами хўжалиқини юртишда, чорва моллари ва паррандалар сонини кўпайтиришда қишлоқ аҳолисига ёрдам қўрсатилди.

Дон, гўшт, қартошка, мева ва сабзавот, шунингдек бошқа маҳсулотлар ҳамда қишлоқ хўжалик хом ашёсининг сифатини ошириш чоралари қўрилди. Экинларнинг янги навларини, чорва моллари ва паррандаларнинг янги сотларини етиштириш бўйича селекция ишлари кўпайтирилди. Суғориладиган ва захи қочирилган ерларда, шунингдек минерал ўғитлардан юқори норма билан фойдаланиш шартинда етиштириш учун дон экинларининг ётиб қолмайдиган ва касалликларга чидамли навларини ҳамда гибридарини яратиш энг муҳим вазифа, деб ҳисобланди. Қишлоқ хўжалик экинларининг сермеҳсул навларини ва чорва молларининг сотларини ишлаб чиқаришга кенг жорий этиш таъминланди.

Етиштириш, ўриб йиғиб олиш, ташини, сақлаш ва реализация қилишнинг ҳамма босқичларида маҳсулотнинг нобуд бўлиши ва унинг сифати пасайишининг олдини олиш юзасидан қатъий чоралар қўрилди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш ва уни давлатга пиландан ташқари сотганидан ун хўжалиқларини ошириш нарҳларини қўлланиш йўли билан рағбатлантиришнинг қатъий шартлари қўрилди. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришнинг ўстириш асосида шунга эришмоқ керакли, товар дон етиштириш билан шуғулланувчи ҳар бир қолхоз ва совхоз, ҳар бир область, ўлка ва республика қолқат қатъий шартларини бажаришга қолмай, балки беш йиллик мобайнида давлатга кам деганда пиландан ташқари 35 процент дон сотсин; ҳар бир қолхоз ва совхоз ҳар йили давлатга пиландан ташқари қамдида 8 — 10 процент чорвачилик маҳсулотлари сотиш таъминланди.

Саноат ва савдо корхоналарининг қолхозлар ва совхозлар билан тўғридан тўғри алоқалари ҳар тарафлама ривожлантирилди ва мустаҳкамланди, маҳсулотни бевосита хўжалиқларда қабул қилиб олиш ва уни тайёрлов ташкилотларининг итисослаштирилган транспорт билан ташиниға ўтиш илдам амалга оширилди.

1975 йилга бориб қишлоқ хўжалиқига етказиб бериладиган минерал ўғитлар 72 миллион тоннага ва озуқа фосфатлари 3 миллион тоннага етказилди.

Органли ўғитларни қўлланиш, шўрқоқ ерларни оҳлаш, ерларнинг мелiorация ҳолатини яхшилаш ва умуман деҳқончилик маданиятини кўтариш билан мувофиқлаштириш ҳолда минерал ўғитлардан тўпроққилин зоналарига нисбатан самарали фойдаланиш усуллари кенг жорий қилинди.

Минерал ўғитлардан энг самарали фойдаланиш ва уларни сақлаш, ташини ва ерга солиш вақтида нобуд

бўлишини камайтириш таъминланди. Минерал ўғитларни қоп-қанорсиз ташиниға, ортиш ва тушириш ҳамда ўғитларни ерга солиш ишларини комплекс механизациялашга аста-секин ўтиш амалга оширилди. Ўғитларни сақлаш учун омборлар қуриш кенгайтирилди. Минерал ўғитлар омборлари жойлаштирилганда ўғитларни ташини ва бир жойдан иккинчи жойга қўришни максимал даражада камайтириш зарурлиги ҳисобга олинди. Омборларда ва хўжалиқларда ўғитларни аралаштирувчи устанокларнинг кенг тармоғи вужудга келтирилди. Ўсимликларни ҳимоя қилишнинг химиявий ва биология воситаларини ишлаб чиқариш ва қўлланиш кўпайтирилди.

</

СССР ХАЛҚ ХҲЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1971—1975 ЙИЛГИ БЕШ ЙИЛЛИК ПЛАНИ ЮЗАСИДАН КПСС XXIV СЪЕЗДИНИНГ ДИРЕКТИВАЛАРИ

(Боши 1, 2 ва 3-бетларда).

Колхоз-совхоз ишлаб чиқаришнинг самарадорлиги оширилсин. Колхоз ва совхозларда меҳнатин ташини қилиш яхшилانسин, меҳнатга ҳақ тўлаш системаси қишлоқ хўжалик ходимларининг маҳсулот еттиштириши кўпайтириш ва унинг таннархларини арзонлаштиришдан моддий манфаатдорлигини оширишга қаратиб тақомиллаштирилсин. Совхозларни тула хўжалик ҳисобига ўтказиш тугаллансин.

Урмон хўжалигининг техника билан қуроолансин ва химиялаштириш даражасини ошириш асосида унинг бошқариш яхшилانسин, давлат ўрмон фондининг ўрмон ресурслари ва ер

ларидан тўлароқ фойдаланилсин, ўрмонларнинг маҳсулдорлиги ва сифати соғайиб оширилсин. 12 миллион гектар майдонда ўрмонларни тиклаш ва янги даракзорларнинг вужудга келиши 1,3 миллион гектар майдондаги ўрмонларнинг еришнинг захини қочириб, ишлари амалга оширилсин. Ўрмонларни парвартиш қилиш ишлари кенгайтирилсин, ўрмонларни ёнғиндан сақлаш кўпайтирилсин.

Табиғий муҳофазат қилиш кўпайтирилсин. Табиғий ресурслар — ер, сув, атмосфера, фойдаланиш қазилмалардан рационал фойдаланиш учун, шунингдек ўсимлик ва ҳайвонот дунесини кўпайтириш учун корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг жавобгарлиги оширилсин.

V. Транспорт ва алоқа

Транспортни янада ривожлантириш, халқ хўжалигининг ва аҳолининг юк ва пассажир ташиниш бўлими ахтирларини, пассажирларнинг ташиниш тезлаштириш ахтирларини, худуднинг ва ўз вақтида қондириб туриш, юкларни етказиб бериш ва пассажирлар ташиниш тезлаштириш, шунингдек, транспортнинг ўтказиш ва ташиниш ресурсларини вужудга келтириш учун транспорт системасининг қувватини ва маневрчанлигини ошириш таъминлансин. Ҳама тўрғай транспортнинг юк обороти 32-35 процент кўпайтирилсин.

Транспортни техника билан таъминлаш яхшилانسин, алоқа йўллари шабоҳаларини, айниқса мамлакатнинг Шарқий районларида кенгайтирилсин ва кўпайтирилсин.

Транспорт йилининг самарадорлиги оширилсин, транспорт воситаларида фойдаланишни янада яхшилашга эришилсин, барча транспорт турлари кишини координациялаш яхшилانسин. Кўп юк жойлаштирилган контейнерларни ишга солиш, юкларни контейнерларда ва пакетларда ташини кенгайтирилсин. Транспорт воситаларининг тўхтаб қолиши ва бўш қатнов камайтирилсин. Юк ортиши ва юк бошқариш ишларини комплекс механизациялаш даражаси оширилсин, транспорт воситаларини ремонт қилиб берадиган ва запас қисмлар ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг қуввати кўпайтирилсин. Транспорт воситаларини ремонт қилиш технологиясини тақомиллаштирилсин, ремонтни ихтисослаштириш кенг равишда амалга оширилсин. Транспортда ёқилги сарфлашни салмоғи 6—8 процент камайтирилсин.

Саноат транспортининг барча турлари янада ривожлантирилсин ва уларни техника билан таъминлаш яхшилانسин. Темирйўллариинг поёзлари ўтказиш ва юк ташини қобилиятини кўпайтириш темирйўл транспортини ривожлантиришда асосий йўналиш деб ҳисоблансин.

Темирйўл транспортининг юк обороти тахминан 22 процент оширилсин.

Ўзбас — Урал, Урал — Марказ, Донбасс — мамлакатнинг шарқий районлари томон олиб борадиган темирйўлларида ва юк ташини қўлайиб кетган бошқа томонларда 7—8 миля километр иккинчи йўллар қурилсин. 6—7 миля километр темирйўл электрлаштирилсин, шунингдек темирйўллари автобондировка ва марказлаштирилган диспетчерлик воситалари билан ускуналаш давом эттирилсин. Янги саноат районларининг оқиб борадиган транспорт-иқтисодий алоқаларни таъминлашда ва шу районларга хизмат кўрсатмоқ учун 5—6 миля километр янги темирйўл қурилсин. Беш йил ичида темирйўл транспортига 420—430 миля магистрал юк вагонлари етказиб берилсин. Кўп юк ортиладиган вагонлар ва қувватли локомотивларни ишга солиш йўли билан поёзларнинг вази ва ҳаракат тезлиги оширилсин. Юкларни маршрут поёзлари ва оғир вазили поёзлар билан ташини кенг жорий қилинсин.

Станциялар, узелларда ва корхоналарнинг темирйўл шохобчаларида юкларни бошқариш ва ортиш қобилияти кўпайтирилсин. Темирйўл транспортининг маневр ишида прогрессив туртиш воситаларининг салмоғи оширилсин, 80—82 процентга етказилсин. Темир-бетон ва шпаллар, туташтирилган темир ислар етказиш ва термик усулда ишланган рельслар етказиш ҳисобига йўлларнинг устки тузилиши кўпайтирилсин, йўл ишларини механизациялаш даражаси оширилсин.

Темирйўл транспортда меҳнат унумдорлиги 23 процент оширилсин.

Денгиз транспортининг юк обороти 1,4 баравар кўпайтирилсин. Транспорт флотини кема механизацияларини ва системаларини бошқариш комплекслаш автоматлаштирилган юксак даражада тақамил, универсал ва ихтисослаштирилган кемалар билан, шу жумладан, кўп юк жойлаштирилган контейнерларни, ускуналарни ва тез бузиладиган юкларни ташини берадиган кемалар билан тўлдирилсин. Денгиз — дарё — денгиз маршрутларида катан оладиган кемалар билан юк ташини ишлари кенгайтирилсин.

Денгиз портларининг кемаларни ўтказиш қобилияти кенгайтирилсин, бундай портларда контейнерларни юклайдиган ва бўшатадиган, юкларни ва ёғоч-тахталарни био транспорт воситаларидан олиб инкинчисига юклар берадиган юксак даражада механизациялаштирилган маҳсулот юклайиш қўлайиш комплекслари вужудга келтирилсин. Узун қўйиш биринчи навбати куриб битказилсин ва Қора денгизда порт куриш бошлаб юборилсин. Кемаларни ремонт қилиб берадиган корхоналарнинг қувватлари кўпайтирилсин, унинг юк обороти тахминан 24 процент кўпайтирилсин. Мамлакатнинг шарқий районларидаги сув йўллари, яхшилаш ишлари

ри давом эттирилсин. Дарё портлар ва пристанларини иш унуми юксак бўлган, юкларни ортиб ва бўшатиб берадиган машиналар билан таъминлаш ҳамда механизациялаштирилган янги причаллар куриш ҳисобига шу портларнинг ва пристанларининг кемаларни ўтказиш қобилияти кенгайтирилсин. Дарё флотини катта тоннажи юк кемалари ва кўп юк кўтар оладиган секцияли составлар билан, шу жумладан денгиз ва дарёлар шариотига юкларни бир транспорт воситаси билан инкинчисига ўтказмай ташиб берадиган секцияли составлар билан, шунингдек, пассажир ташиниш тизимини кемапар билан тўлдирилсин. Юк ташини таннархи анча камайтирилсин.

Магистрал трубопроводлар шохобчаларини тез ривожлантириш таъминлансин. Нефтни Шарқий Сибирдан мамлакатнинг Европа қисмига ва шарқий районларига трубулар орқали ташини учун трубопроводларнинг қабулват системаси вужудга келтирилсин.

Нефть маҳсулотларини трубулар орқали юбориб туриш учун 27 миля километр нефть қувурини қурилсин. Нефть ва нефть маҳсулотларини трубулар орқали ташини икки баравардан зиёдроқ кўпайтирилсин.

Автомобиль транспортини, аввало, умум фойдаланадиган транспортни янада ривожлантириш энг муҳим вазифалардан бири деб ҳисоблансин. Умум фойдаланадиган автомобиль транспортининг юк оборотини 1,6 баравар ошириш таъминлансин. Автомобиль йўллари, айниқса қишлоқ хўжалик ва янги саноат районларида қуриш ва реконструкция қилиш кенгайтирилсин.

Юк автомобиллари паркиннинг структураси яхшилانسин, кўп юк ортиладиган автомобилларнинг ва автомобиль поёзларининг салмоғи оширилсин. Кам тоннажи автомобилларини хизмат кўрсатиш яхшилانسин. Юк автомобилларининг бўш қатнови ва бекор туриб қолиши камайтирилсин. Автомобилларнинг кун бўли ишлаш муддати кўпайтирилсин.

Аҳолига транспорт хизмати кўрсатиш анча яхшилانسин. Умум фойдаланадиган барча транспорт воситалари билан пассажирлар ташини 1,4 баравар, шу жумладан, ҳаво транспортини билан пассажирлар ташини 1,7 баравар, автобусларда пассажирлар ташини 1,6 баравар ва темирйўл транспортини билан пассажирлар ташини 24 процент кўпайтирилсин. Шаҳар элестр транспортда пассажирлар ташини ривожлантирилсин, енгил таксилар кўпайтирилсин ва транспортнинг шу турлари билан аҳолига хизмат кўрсатиш яхшилانسин. Аҳолини туристик саҳафларда-экспурсияларга транспорт воситаларида олиб бориш анча кўпайтирилсин.

Ҳаво йўлларида комфортабель, тез учар ва таъин ҳам тежамлироқ янги самолётлар жорий қилинсин. Пассажирлар ташини учун туювдан тез учар самолётларни ишлашти бошлаб юборилсин. Магистрал ва маҳаллий ҳаво йўлларидаги аэропортлар кўпайтирилсин.

Темирйўллариинг пассажир ташинидаги вагонлар паркин янги, таъин ҳам тақомиллаштирилган комфортабель пассажир вагонлари билан тўлдирилсин. Йирик шаҳарлар аҳолисини иш жойига ва дам олиш зоналарига элтиб қўйиш шариотини яхшиламоқ учун шаҳар атрофи йўлларида катнов кўп бўлган темир йўллари электрлаштирилсин, шаҳар атрофи поёзларининг қатнаши кўпайтирилсин.

Автобус паркин анча кўпайтирилсин. Автотранспортга техникавий хизмат кўрсатиш станциялари, шу жумладан, шахсий автомобилларга хизмат кўрсатиш станциялари 2,5 баравар кўпайтирилсин.

Энг янги техника воситаларида фойдаланиш асосида алоқа, радио эшиттириш ва телевидение янада ривожлантирилсин. Кабель ва радиореле алоқа йўллари кўпайтириш ва шу йўллариинг шохобчаларида фойдаланиши яхшилаш ҳисобига шаҳарлараро телефон алоқасининг узунлиги 1,9 баравар кўпайтирилсин. Москваинг иттифоқдош республикалар пойтахтлари ва энг катта саноат марказлари билан алоқа қилишни таъминлайдиган автомат ва ярим автомат, телефон алоқа линияларини вужудга келтириш ишлари поёнига етказилсин. Шаҳарлардаги ва қишлоқ жойлардаги телефон станцияларининг ҳамма 1,5 баравар кўпайтирилсин. Алоқа боғламоқ ва телевидение программаларини эшиттириш учун Ериинг сунъий йўдошларидан фойдаланиб, радиоэшиттириш ва телевидение станцияларининг шохобчалари кенгайтирилсин. Марказий телевидениеини иккита телевидение программасини иттифоқдош республикаларнинг пойтахтларида ва катта саноат марказларида мутасал қабул қилиб турилиши таъминлансин. Алоқа воситаларининг ҳамма турлари билан хизмат кўрсатиш анча кенгайтирилсин ва аҳолига хизмат кўрсатиш сифати яхшилانسин.

VI. Капитал қурилиши

Экономикани ривожлантириш ҳамда халқ турмушининг фаровонлигини ва маданий савиясини ошириш борасида мўлжалланган тошириқларни бажариш учун халқ хўжалигига беш йил ичида сарфланадиган капитал маблағларини 36—40 процент кўпайтириш қўзда тутилсин.

Сарфланадиган капитал маблағларининг самарадорлиги анча оширилсин. Сарфланадиган маблағнинг ҳар суми ҳисобига маҳсулот ишлаб чиқариши энг кўп миқдорда кўпайтириш учун қурилушга ажратиб бериладиган моддий ва молиявий ресурслардан голт рационал равишда фойдаланиш таъминлансин. Шу мақсадда:

илгор технологияни жорий қилиш, эскириб қолган ускуналарни модернизация қилиш ва алмаштириш ҳамда қонда тарихиясида ишлаб чиқариш майдонларини кенгайтириш турини, камроқ маблағ сарфлаш ва янги қурилушга нисбатан қисқароқ муддатларда маҳсулот ишлаб чиқаришнинг кўпайтиришга имкон берадиган бошқа тадбирларни амалга ошириш йўли билан корхоналарнинг, аввало, ишлаб турган корхоналарнинг қуввати оширилсин;

капитал маблағларини зарур даражада концентратциялаш, корхоналарни тезроқ ишга тушириш ва қувватларини зарур запасларини вужудга келтириш учун янги бир вақтда қуриладиган корхоналар ва объектлар сонини қисқартириш таъминлансин. Битмагач қурилушларнинг нормативдан ошқ ҳажмида пайдо бўлишига йўл қўйилмасин;

корхоналарни қуриш ва янги ишга тушириладиган корхоналарда қувватларни ўзлаштириш муддатлари қисқартирилсин, бу муддатлар белгилан қўйилган нормативга мувофиқлаштирилсин;

ишлаб чиқариш объектларини, уй-жой биноларини, болалар муассасаларини ва ишлаб чиқариш учун фойдаланишга мўлжалланган бошқа объектларни комплекс тарзда қуриш амалга оширилсин;

кумакчи ишлаб чиқариш ва хўжалик объектлари, инжениринг ишоотлари ва коммуналхизматлардан гуруҳа бўлиб муштарак тарзда фойдаланадиган саноат корхоналарини қуриш практикасини кенгайтирилсин.

Лойиҳалаш-смета ишлари яхшилانسин. Лойиҳаларнинг сифати, қурилушнинг смета қийматини тўғри белгилаб бериш учун лойиҳалаш ташкилотларининг, министрликлар, идораларнинг, шунингдек, экспертиза органларининг масъулияти оширилсин. Янги корхоналар қуриш ва ишлаб турган корхоналарни кенгайтириш лойиҳаларини тузиш чоғида энг мукамал технология, қурилуш ва архитектура-техникалаштириш усуллари қўлланилсин. Қурилушнинг энг рационал йўллари кўрсатиб, лойиҳалаш йўли билан қурилушнинг смета қийматини камда 3—5 процент камайтириш таъминлансин.

Қурилуш ташкилотларининг қувватлари тез суръатлар билан ривожлантирилсин. Қурилуш индустриалаштириш даражаси оширилсин. Қурилуш конструкциялари ва деталларини заводда тайёрлаб бериш даражаси оширилсин. Иншоотларни тўла равишда йнгима конструкциялардан қуриш практикасини кенгайтирилсин. Янги самарали материалларни ва енгиллаштирилган конструкцияларни оммавий равишда қўланиш таъминлансин. Маҳаллий қурилуш материалларидан кенг фойдаланилсин. Қурилушда материал ресурсларидан фойдаланиш яхшилانسин. Беш йил ичида 9—11 процент миқдорда металл прокатини, 8—10 процент миқдорда цементини, 18—20 процент миқдорда ёғоч-тахталарни, 10—12 процент миқдорда ойнани тоқаш таъминлансин.

Қурилуш иш унуми юксак машиналар ва транспорт воситалари билан таъминлансин даражаси оширилсин, ер қазийдиган техниканинг эскириб қолганларини алмаштириш тезлаштирилсин. Қурилуш техникасидан фойдаланиш қосқин равишда яхшилانسин. Қурилушнинг ремонт-эксплуатация базасини ривожлантириш ва унинг техникавий базасини ошириш таъминлансин.

Қурилушлар энг кўп тўлганган жойларда қурилуш индустриясининг ихтисослаштирилган район ва районлараро ишлаб чиқариш базалари вужудга келтирилсин, қурилуш ташкилотларининг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин.

Қурилушда меҳнат унумдорлиги 36—40 процент оширилсин.

VII. Халқнинг турмуш даражасини ошириш

Иқтимоий ишлаб чиқаришнинг тўғривис ўстириш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришнинг ривожлантириш, халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқаришнинг кенгайтириш ва аҳолига хизмат кўрсатиш соҳаларини ривожлантириш асосида халқнинг турмуш даражасини янада анча юксалтириш таъминлансин. Реал дармадлар аҳоли жон бошқа ҳисоблаганда беш йил ичида 30 процент ҳамаси оширилсин.

Меҳнатнинг миқдори ва суръатига мувофиқ меҳнатга ҳақ тўлаш тақомиллаштирилсин. Ички ва хизматчиларнинг ўртача иш ҳақи 20—22 процент, колхозларнинг иқтимоий хўжалигиде колхозчилар меҳнатига тўланаётган ҳақ ўрта ҳисобда 30—35 процент оширилсин.

Халқ хўжалиги тармоқларида ва ходимларнинг категориялари бўйича ходимлар меҳнати шариотини ва малакасини ҳисобга олиб, уларнинг меҳнатига ҳақ тўлашдаги нисбатлар яхшилانسин.

Тариф системасининг роли оширилсин, ходимларнинг меҳнат унумдорлигини оширишда, ишлаб чиқариш ниқматларини камайтиришда ва маҳсулот сифатини яхшилашда манфаатдорлиги кўпайтирилсин. Илгор техникани вужудга келтирилсин ва жорий қилганлиги учун ҳамда янги маҳсулот ишлаб чиқариш тезроқ ўзлаштирилганлиги учун ходимларни моддий рағбатлантириш системасининг тасвирчиллиги кўпайтирилсин.

Ишчилар хизматчилар ва корхона коллективларининг меҳнат натижаларидан моддий манфаатдорлигини кўпайтириш била бир қаторда меҳнат қилишга моддий стимулларнинг роли бутун чоралар билан мустаҳкамлаверсин. Ҳар бир ходимнинг ўз зиммасига юкданган меҳнат вазифаларини бажариш учун бўлган масъулияти ва иттиозини оширилсин.

Меҳнатин нормалаш яхшилانسин, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида меҳнатин илмий ташкил этиш кенг жорий қилинсин, ҳар бир ходимнинг меҳнатига тўланаётган ҳақ унинг иқтимоий ишлаб чиқаришдан ҳиссасига мувофиқ бўлиши учун техника жиҳатдан асосланган нормаларни қўланиш кенгайтирилсин.

Колхозларда юксак даражада унумли меҳнат қилганлиги учун иқтисодий рағбатлантириш системаси яхшилансин.

Совет кишилари турмушининг моддий даражасини ва моддий савиясини оширишнинг муҳим манбаи бўлган иқтимоий истеъмол фондларини янада ривожлантириш таъминлансин. Шу фондлардан текин бериладиган моддий неъматлар ва кўрсатиладиган хизматларнинг ҳамма, шунингдек аҳолига пул билан бериладиган тўловлар миқдори беш йил ичида 40 процент кўпайтирилсин.

Болалар совет хотинларига янги меҳнат ва турмуш шариотлари ҳамда ёш авлодин тарбиялаш учун янги имкониятлар яратиб бериш тадбирлари амалга оширилсин.

Болалар муассасалари кўпайтирилсин. Беш йил ичида давлат ҳисобидан 2 миллиондан кўпроқ ўринли мактабга таъбия муассасалари қурилсин, кўни ўзайтирилган мактаблар ва гуруҳлардаги ўқувчилар сонини 1,5 миллион нафарга етказилсин.

Аҳолининг даромадлари ўсиб бораётганлигига ва истеъмол буюмларини ишлаб чиқариш кенгайтирилганлигига мувофиқ чакана товар обороти 1,4 баравар кўпайтирилсин.

Ўғит, балик ва ет муҳсулотлари ишлаб чиқаришнинг, туҳум, сабаоват, мева егитиришни кўпайтириш, мава шу ва бошқа озиқ-овқат молларнинг турларини кўпайтириш йўли билан аҳоли овқатининг структурасини яхшилаш давом эттирилсин.

Овқатларни уйда тайёрлашга кетадиган вақтин анча қисқартириш учун ярим фабрикалар, концентратлар, қулинари масаллиқлари ва бошқа масаллиқлари чиқариш кўпайтирилсин ва уларнинг сифати яхшилансин.

Умумий овқатланиш корхоналари, айниқса ишлаб чиқаришда ва ўқув юрталарида анча кўпайтирилсин ва кенгайтирилсин. Умумий овқатланиш корхоналарининг обороти ва ўн тайёрлаган маҳсулотларини чиқариш камда 1,5 баравар кўпайтирилсин ва шу билан бирга мазуру маҳсулотларнинг сифати анча яхшилансин ва хиллари кўпайтирилсин.

Йиқим-кечак ва пойфазаллар, айниқса болалар боп кийим-кечак ва пойфазаллар хили кўпайтирилсин. Аҳолига идриш-товоқ, мебель, холодийлик ҳамда бошқа маданий, маъий ва рўзгор молларини, шунингдек ёқилги ва қурилуш материалларини сотиш анча кўпайтирилсин.

Савдо шохобчалари кенгайтирилсин. Савдо корхоналарини замонавий ускуналар билан таъминлашга алоҳида эътибор берилсин. Савдонинг прогрессив формалари бутун чоралар билан ривожлантирилсин, керакли миқдорда олдиндан тортиб ва ўраб қўйилган моллар кўпайтирилсин.

Қишлоқ жойлардаги аҳоли моллар билан таъминлаш яхшилансин. Шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги иқтисодий алоқаларни кенгайтиришга кумакчилик қилаётган маълумот кооперациясининг савдо, маҳсулот тайёрлаш ва ишлаб чиқариш фаолияти ривожлантирилсин.

Истеъмол молларини ишлаб чиқариш ҳамма бу молларнинг хиллари савдо ташкилотларининг буюртмалари билан белгиланган лозимиятин назарда тутиб, саноат билан савдо ўртасидаги алоқа системаси тақомиллаштирилсин.

Пул билан таъминловчи ҳамма манбаелар ҳисобидан беш йил ичида умумий саҳни 565—575 миллион квадрат метрли уй-жой бинолари қурилсин. Мамлакатнинг шарқий ва шимолий районларидаги ишчилар ва хизматчилар учун, шунингдек шаҳарлардан ташқарида янги қуриладиган корхоналарнинг ҳамда янги совхозларнинг ишчилари ва хизматчилари учун ўқув қуриб бериш бутун чоралар билан тезлаштирилсин. Олий ўқув юрталарининг студентлари ва ўрта ўқув юрталарининг ўқувчилари учун давлат маблағлари ҳисобидан ётоқхоналар қуриш кенгайтирилсин.

Аҳолининг уй-жой шариотини яхшилаш учун катта аҳамиятга эга бўлган уй-жой қуриш кооперациясини ривожлантирилсин. Янча тартибда уй-жой қуришга ердламлишилсин.

Уй-жой биноларини қуриш сифати оширилсин ва муддатлари қисқартирилсин. Бундай уй-жой биноларининг кватираларини ўнгайроқ қилиб жойлаштиришни, яхшироқ қилиб лойқалашини ва жиҳозлашни қўзда тутган янги тивовий лойиҳалар асосида қуришга, аста секин ўтиш амалга оширилсин.

Аҳоли пунктларини ободонлаштириш, аҳолига коммунал хизмат кўрсатишни яхшилаш ишлари кенгайтирилсин. Шаҳар аҳолисини марказлаштирилган водопровод суви билан таъминлаш асосан тугаллансин, беш йил ичида 700 та шаҳар ва ички посёлкаларда водопровод қурилсин. Шаҳарлардаги ва шаҳар тилидаги посёлкалардаги уй-жой фондини галаштириш 65—75 процентга, қишлоқ жойларда эса 40—50 процентга етказилсин. Электр-энергияда аҳолининг маъий ахтирларини учун фойдаланиш анча кўпайтирилсин.

Аҳоли пунктларининг ва атроф муҳитининг санитария ҳолатини яхшилаш ишлари кўпайтирилсин. Шу мақсадда саноат ва хонадонларнинг чиқит сувларини тозалаб берадиган ишоотларни, газлардан ҳозаилайдиган ва чаг-тўзонни тўсиб қолдиган установкаларни қуриш ва реконструкция қилиш тезлаштирилсин, шаҳарлар хавосининг автомобиль газлари билан булганлигини камайтириш чоралари амалга оширилсин. Мамлакатнинг сув ресурсларидан рационал фойдаланиш ва уларнинг муҳофазат қилинишни кўпайтириш ишлари давом эттирилсин. Шаҳарларни, ички посёлкаларини ва саноат корхоналарини сув билан таъминлашни назарда тутиб, сув хўжалик объектларининг ишга туширилиши таъминлансин.

Аҳолига маъий хизмат кўрсатиш анча яхшилانسин. Қўрсатилган маъий хизматнинг ҳамма турларига нисбатан меҳнаткўшларнинг талабларини тўлароқ қондириш таъминлансин, аҳолига маъий хизмат кўрсатиш маданияти ва сифати оширилсин, буюртмаларни бажариш муддатлари қисқартирилсин. Маъий хизмат кўрсатиш корхоналарини кўпайтириш ва бу корхоналарни замонавий машиналар, механизмлар ва ускуналар билан таъминлаш, фан-техника муваф-

VIII. Ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштириш ва иттифоқдош республикалар хўжалигини ривожлантириш

Ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштиришни янада яхшилаш таъминлансин, территориял иқтисодий алоқалар тақомиллаштирилсин. Ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштириш масалаларини ҳал қилишда иттифоқдош республикаларнинг ва меҳнаткўшлар депутатлари маҳаллий Советларининг роли оширилсин.

Йирик шаҳарларнинг ўсишини тўхтатиб туриш йўли оғинама амалга оширилсин; шундан шаҳарларда аҳолига ва шаҳар хўжалигига хизмат кўрсатиш билан алоқадор бўлган объектлардан ташқари янги саноат корхоналарини жойлаштириш тўхтатиш қонда қилиб қилинсин.

Мамлакатнинг шарқ районларида табиғий ресурсларни жадал ўзлаштириш ва уларнинг иқтисодий потенциалини кўпайтириш янада давом эттириш ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштириш ва халқ хўжалигидеги территориял пропорцияларни яхшилаш ҳосасидеги энг муҳим вазифа деб ҳисоблансин. Сибирь, Қозғистон ва Урта Осиёда анчагина азоб-энергетика ресурслари мавжудлигини назарда тутиб, энергияни кўп талаб қиладиган янги саноат корхоналари асосан шу районларда жойлаштирилсин.

Тармоқдор бўйича планлаштириш билан территориял планлаштириш рационал равишда қўшиб олиб бориш таъминлансин.

Иттифоқдош республикалар ва мамлакатнинг иқтисодий районлари хўжалигинини янада ривожлантириш қунидаги асосий йўналишлар асосида олиб борилин.

Россия Совет Федератив Социалистик Республикасида машинасозлик, газ, нефть ва химия саноатларини жадал суръатлар билан ўстириш ҳамда саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш ҳамма 44—47 процент кўпайтирилсин.

фақиятларини жорий қилиш, ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланишнинг самарадорлигини ошириш асосида аҳолига маъий хизмат кўрсатишнинг механизациялаштирилган катта тармоқ тарихиясида ривожлантириш давом эттирилсин. Умуман мамлакатда қўрсатилган маъий хизматлар ҳамма беш йил ичида камда 2 баравар, қишлоқ жойларда эса 2,3 баравар кўпайтирилсин.

Соғлиқни сақлашни янада яхшилаш чоралари амалга оширилсин. Ихтисослаштирилган ва кўп профили касалхоналар, поликлиникалар, диспансерлар қуриш давом эттирилсин ва шу тарихия аҳолига ихтисослаштирилган медицина ёрдами кўрсатиш сифати оширилсин ва мава шундай медицина хизматининг ҳамма турлари билан аҳоли тўлироқ таъминлансин; тез ёрдам станциялари ва санитария-эпидемиология станцияларини тармоғи кўпайтирилсин. Аҳолининг ва соғлиқни сақлаш муассасаларининг дори-дармонларга ва бошқа медицина препаратларига бўлган талаблари таъминлансин. Касалхоналардаги ўринларнинг сонини 1975 йилда 3 миллионга етказилсин. Соғлиқни сақлаш муассасаларини энг яхши медицина ускуналари, аппаратлар, асбоблар билан таъминлаш яхшилансин. Медицина ва соғлиқни сақлашнинг энг муҳим проблемаларига доир илмий тадқиқотлар тагин ҳам кенгроқ ривожлантирилсин.

Врачлар кўпайтирилсин. Медицина ход

СССР ХАЛҚ ХҲЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАТИРИШНИНГ 1971—1975 ЙИЛГИ БЕШ ЙИЛЛИК ПЛАНИ ЮЗАСИДАН КПСС XXIV СЪЕЗДИНИНГ ДИРЕКТИВАЛАРИ

(Бош 1, 2, 3, 4-бетларда)

Москва ва Ленинград sanoatini va shaҳar хўжалигини комплекс ривожлантириш ҳамда шу шаҳарлардаги корхоналарни техника билан қайта қуроллантириш тадбирлари амалга оширилди, меҳнат унумдорлигини ошириш йўли билан ишлаб чиқаришни кўпайтириш таъминланди. Кострома, Кашира ва Язынь ГРЭСларидаги ва Мосенергоэлектроцентралларидаги қувватлар ишга туширилди. Смоленск атом электр станциясини қуриш ишлари бошлаб юборилди. Тула областида мураккаб ўғитлар ишлаб чиқарадиган завод қурилди. Марказий районнинг Габрий қисмида нефтни қайта ишлаб берадиган завод қуриш бошлаб юборилди. Сухинич ва Сасово шаҳарларидаги автоматик линиялар ишлаб чиқариш бўйича станоксозлик заводлари қурилди.

Курс магнит аномалиясининг минерал ресурслари неғизда умумиттифон аҳамайтига эга янги саноат комплексини вужудга келтиришга қаратилган; шу раёнда темир руда қазиб чиқариш тахминан 40 миллион тоннага етказилди. Нововоронеж ва Курск атом электр станцияларидаги қувватлар ишга туширилди.

Волга автомобиль заводи ва у билан боғлиқ бўлган корхоналар қуриб битказилди, уларнинг қувватларини жадал ўзлаштириш таъминланди. Чувашистон АССРда қудратли тракторлар ишлаб чиқарадиган заводнинг биринчи навбати ишга туширилди. Татаристон АССРда юк автомобиллари ишлаб чиқарадиган заводлар комплексини ва унга туташган районларда шу заводларга хизмат қиладиган заводлар барпо этилди. Нижнекамскда нефть химияси корхоналари комплексини қуриш тезлаштирилди. Тольяттида, Волжскда, Қозон, Уфа, Новочебоксарскда химия корхоналарини қуриш поёнига етказилди.

Волга, Кама дарёларининг ва Шимолий Кавказдаги дарёларнинг гидроэнергетика ресурсларини комплекс тарзда ўзлаштириш ишлари давом эттирилди. Нижнекамск ва Чебоксари гидроэлектрстанцияларини қуриш давом эттирилди. Волга бўйидаги районларда суғориладиган ерлар майдони 500—600 миң гектар миқдорда, Шимолий Кавказда 350—400 миң гектар миқдорда кенгайтирилди. Катта Староводе канал ва Дон дарёсида Николаевск гидро узели барпо қилинди; Дон магистрал қаналини кенгайтиришга киришилди. Сазавотчиликни, полизчиликни ва шолхорликни ривожлантириш учун Волга-Ахтуба қайер ерларини ўзлаштириш тезлаштирилди.

Уралда ишлаб турган саноат корхоналарини реконструкция қилиш давом эттирилди, шунингдек янги саноат корхоналари қуриш, аввало, Кизел кўмир ҳавзасида ва кўмир қазиб чиқарилаётган бошқа ҳавзаларда янги корхоналар қуриш таъминланди. Электр энергетика базаси мустаҳкамланди. Пермь нефтни қайта ишлаш заводидаги химия комплексини, шунингдек, Ирикчи ва Рефтин ГРЭСларида янги қувватлар ишга туширилди. Учинчи Березинка ва Соликамск қалин қоқилма қатламларини қуриш жадаллаштирилди. Нефть, целлюлоза-қоғоз саноати, енгил саноат ва озиқ-овқат саноати янада ривожлантирилди. Энг муҳим шаҳарларнинг сув таъминоти яхшиланди. Оренбург областида газ қазиб олинадиган ва қайта ишлаб берадиган янги катта район вужудга келтирилди, нефть чиқарадиган янги жойларни қидириб топиш ва ишлашни тезлаштирилди.

Сибирда энергияни кўп талаб қиладиган қора ва рағил металлургия ишлаб чиқаришларини, химия, ўрмончилик, ёғочсозлик, целлюлоза-қоғоз, ёқилга саноати ва электр энергетика тез суръатлар билан ўстириш, қуриш ишларини тезлаштириш, ва қуришни материаллари саноатини ялдам суръатлар билан ривожлантириш, шунингдек, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришнинг, аввало, дон хўжалигини ва чорвачиликни янада ривожлантириш таъминланди.

Габрий Сибирда нефть саноатининг мамлакатдаги энг катта базаси вужудга келтирилди, нефть қазиб чиқариш 1975 йилда қанда 120—125 миллион тоннага етказилди. Илгир, 5-6 миллиард куб метр газни қайта ишлаб берадиган газни қайта ишлаш заводлари қурилди. Тюмень областининг шимолидаги катта газ қонларини ишга тушириш тезлаштирилди. Тобольск ва Томск районларида янги нефть химия комплекслари қуришга киришилди; Сургут ГРЭСидаги қувватлар ишга туширилди, Тюмень-Тобольск—Сургут темир йўли қуриб битказилди, Тобольск, Сургут дарё портлари қуриб битказилди ва Нижне-Вартовск дарё портини қуришга киришилди. Автомобиль йўллари, аэродромлар ва алоқа йўллари тармоғи кенгайтирилди. Уралга ва СССРнинг Европа қисмига газ юбориб турладиган газ қувурларини қуриш, Сибир, Қозогистондаги ва СССРнинг Европа қисмидаги нефтни қайта ишлаш заводларида нефть юбориб турладиган нефть қувурларини қуриш таъминланди.

Кузбассда қазиб олинган кўмирнинг умумий миқдори 135 миллион тоннага етказилди. Ерунковскидаги қоқилмадан кўмир қонларини ўзлаштиришга киришилди. Распадская, 1-2 рақамли шахта, Вирюльинская 2 рақамли шахта, Ново-Кобальский разрез қуриб битказилди ва Кедровский разрезини реконструкция қилиш тугалланди. Габрий Сибир металлургия заводини қуриш давом эттирилди. Олтой ўлисида, кокс-химия заводини қуришга киришилди, унинг биринчи навбати ишга туширилди, синтетик тола заводини ва бир қанча машинасозлик заводларини қуришга киришилди.

Ачинск нефтни қайта ишлаш заводини қуриш ишлари жадаллик билан олиб борилди. Красноярск алюминий заводи қуриб битказилди. Норильск қон-металлургия қомбинатида мис ва никел ишлаб чиқариш анча кўпайтирилди. Канск—Ачинск қонлариди кўмир қазиб чиқариш ва бу кўмирдан фойдаланиш кенгайтирилди. Саля ГЭСи сохтавида Саля территориясида ишлаб чиқариш комплексини, алюминий ва вагонсозлик заводларини, пўлат қуюми ишлаб чиқарадиган катта заводи, рағли металлургия қайта ишлаш корхоналарини, электр техника саноати, енгил саноат ва озиқ-овқат саноати корхоналарини барпо қилишга киришилди. Заманск электр химия қомбинатини қуриш тезлаштирилди.

Братск территориясида ишлаб чиқариш комплексини янада ривожлантириш таъминланди. Братск алюминий заводи ва Братск ўрмончилик саноати комплекси қуриб битказилди. Усть-Илим ГЭСининг биринчи агрегатлари ишга туширилди. Усть-Илим ўрмончилик-саноати комплексини қуриш авж олдириб юборилди. Чита областида Жиренский қон-саралаш молибден қомбинати қурилди.

Сибирь районларида ёғоч тайёрлаш ва ёғочни комплекс қайта ишлаш кўпайтирилди, шу районларда тахта тайёрлаш — ёғочни қайта ишлашдаги, целлюлоза-қоғоз ва микробиология саноатининг янги йирик корхоналари қулайтирилди.

Узоқ Шарқнинг ишлаб чиқарувчи қучларини жадаллик билан ривожлантириш ишлари давом эттирилди. Кўмир, қалай, вольфрам, сямбо, олтин, олмос қазиб чиқариш кўпайтирилди, Комсомольск нефтни қайта ишлаш заводини кенгайтириш ишлари тугалланди ва нефтни қайта ишлаб берадиган янги завод қуриш бошлаб юборилди. Зейск ГЭСининг ва Приморье ГЭСининг биринчи агрегатлари ишга туширилди. Колима ГЭСини қуришга киришилди. Тахта, целлюлоза, картоф, мебель, озиқ-овқат ва балчи маҳсулотлари ишлаб чиқариш анча кўпайтирилди. Валдичанлык саноатининг моддий-техника базаси мустаҳкамланди, кема ремонт қиладиган заводларнинг қувватлари кўпайтирилди, денгиз портлари ва причалларни реконструкция қилиш ва кенгайтирилди.

Соҳ, шол, бугуччилик маҳсулотлари еттиштириш кўпайтирилди. Суғориладиган 31 миң гектар ер ишга туширилди. 360 миң гектар зах ерларнинг нами етказилди. 200 миң гектар майдондаги ерларнинг ҳолатини яхшлаш, экинзорларга айлантириш ишлари олиб борилди.

Узоқ Шарқ ва Шарқий Сибирь районларида аҳолининг кўчб қилишини кўпайтириш ва шу районларда надрларнинг мустаҳкам ўрнатиб қолиши учун шароит вужудга келтирилди, уй-жой, маиний бинолар қуриш ва соқил-маданий қурилиш падам суръатлар билан ривожлантирилди.

Украина ССРда саноат маҳсулотини ишлаб чиқаришнинг ҳажми 38—41 процент кўпайтирилди, шу билан бирга электр энергетика, химия, нефтни қайта ишлаш ва нефть химияси саноатлари ҳамда машинасозлик ялдам суръатлар билан ривожлантирилди.

1975 йилда электр энергия ишлаб чиқариш тахминан 200 миллиард киловатт-соатга етказилди. Славянск, Триполье, Ладизинск, Бухарочка ГРЭСлари ва иккинчи Кривой-Рог ГРЭСи қуриб битказилди. Запорожье ва Углероск ГРЭСларининг Чернобил атом электр станциясининг ва Киевдаги бешинчи ТЭЦнинг қувватлари ишга туширилди. Каяевск ГЭСи ва Днепровск ГЭСининг иккинчи навбати кемапар ўтказадиган шлюз билан биргаликда қуриб битказилди. Исидил ва атом электр станциялари қуриш авж олдирилди. 750 миң тоғ мўчи қурилди Донбасс—Габрий Украина электр линияси қурилди.

Кўмир қазиб чиқариш кўпайтирилиб, тахминан 215 миллион тоннага етказилди. Донецк ҳавзасида ишлаб турган шахталарни реконструкция қилиш асосан битказилди ва янги шахталар қуриш, шу жумладан антрацит ва кокслага

диган кўмир қазиб чиқарадиган катта корхоналарни қуриш тезлаштирилди. Нефть ва газ чиқадиган янги қонларни қидириб топиш ва ишга тушириш тезлаштирилди.

1975 йилда қора металл таёёр прокатини ишлаб чиқариш 37—38 миллион тоннага ва пўлат трубадан ишлаб чиқариш 6,6 миллион тоннага етказилди. «Азовсталь» заводида қалин тузука тайёрлаб берадиган «3,600» стани ва нитрод-конвертор цехи, Харциг труба заводида қувурларни электр байвандлаш цехи ва Нижне-Днепровскидаги прокат заводида гидракат прокат цехи ишга туширилди. Побуж никель заводи қуриб битказилди.

Нефтни қайта ишлаш ҳажми 2,5—2,6 баравар кўпайтирилди. Кременчук нефтни қайта ишлаш заводида қўшмача қувватлар ишга туширилди, Лисичанск нефтни қайта ишлаш заводи қурилиб, ишга туширилди ва нефтни қайта ишлаб берадиган иккита завод қуришга киришилди. Белоцерковск шина қомбинати ишга туширилди.

1975 йилда минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 16,6 миллион тоннага ва химиявий тоғлар ишлаб чиқариш 162 миң тоннага етказилди.

Машинасозлик ва металл ишлаш саноати маҳсулотларини ишлаб чиқариш 1,7 баравар кўпайтирилди, Т—150 тракторлари ишлаб чиқарадиган корхоналар комплексини қуриб битказилди. Кадиевка, Крюковск ва Днепродзержинск вагонсозлик заводларида вагонлар ишлаб чиқарадиган қувватлар кўпайтирилди. Житомирда автомат станоклар ишлаб чиқарадиган завод қурилди.

Цемент ишлаб чиқариш 1975 йилда тахминан 22 миллион тоннага етказилди. Каменск-Подольск ва Балаклеяск цемент заводлари қуриб битказилди.

1975 йилда газламадан ишлаб чиқариш 840—925 миллион квадрат метрга, трикотаж буюмлар ишлаб чиқариш 339 миллион донага, чарм пойфазал ишлаб чиқариш 166—172 миллион жуфтга, лавлага шакар ишлаб чиқариш 6,4 миллион тоннага, гўшт еттиштириш 1,9 миллион тоннага, қаймоғи олинмаган сўт маҳсулотлари ишлаб чиқариш 5,4 миллион тоннага, мебель ишлаб чиқариш 860 миллион сўмга етказилди.

Тернополь ва Донецк ип газлама қомбинатлари ва Черкасский шийи қомбинати қуриб битказилди. Кривой-Рогда камволь-сукно қомбинати қуриш бошлади. Егочни қайта ишлаш, ип газлама, жуң газлама, трикотаж корхоналари ва енгил саноатнинг бошқа корхоналари, иккита қанд заводи ва мой-экстракция заводи қурилди.

Республиканинг Габрий областларида саноат ишлаб чиқаришнинг тезроқ суръатлар билан ўстириш таъминланди, енгил саноат ва озиқ-овқат корхоналари ва машинасозликнинг сермеҳнат тармоқлари кўпроқ ривожлантирилди.

Қишлоқ хўжалиги соҳасида дон ва техника экинлари ҳосилини еттиштириш кўпайтирилди, чорвачиликни бутун ҳолатда билан ривожлантириш таъминланди. Доннинг ҳар йили ўртача янги ҳосил 40 миллион тоннага етказилди, кузи бугдой, маккажўрчи, шол, гречиха, дукмақил дон ва ем бўладиган дон еттиштиришга алоҳида эътибор берилди. Қанд лавлага, қунабоқар интеси, тамани, канопла, узун толали зирғирчи, картошка, сабзавот, айниқса, унинг орта ишлар навларини, мевалар, узум ва полз маҳсулотларини еттиштириш кўпайтирилди.

Ем-хашак еттиштиришни анча кўпайтириш, чорва ва параданнинг ҳамма турларини янада кўпайтириш, уларнинг маҳсулдорлигини анча ошириш таъминланди. Хар йил еттиштирилаётган гўштнинг ўртача миқдори сўйилган вазида тахминан 3,2 миллион тоннага, сўт, 20,3 миллион тоннага, туҳум 10,4 миллиард донага, жуң 27 миң тоннага етказилди.

Сув хўжалигини ривожлантириш тадбирлари амалга оширилди. 400 миң гектар чамаси суғориладиган ерлар ва 600 миң гектар зах етказилган ерлар фойдаланишга топширилди. Шимолий Қрим қаналини қуриш давом эттирилди, Шимолий-Рогачинский суғорин системасининг биринчи навбати қуриб битказилди ва Хаконка суғорин системасини қуриш жадаллаштирилди. 700 миң гектар майдонда ерларнинг ҳолатини яхшлаш, экинзорларга айлантириш ишлари ўтказилди. Катта саноат марказларини сув билан таъминлаш яхшиланди. Днепр-Донбасс қаналининг биринчи навбатини қуриш давом эттирилди. Северский Донец-Донбасс қанали кўпроқ сув ўтказадиган қилиб кенгайтирилди. Днепр—Кривой-Рог қанали реконструкция қилинди.

Белорусия ССРда саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш ҳажми 50—53 процент кўпайтирилди. Машинасозликнинг металлчи кўп талаб қиладиган тармоқлари — радио техника, электр техника, электрон, асбосозлик тармоқлари, шунингдек химия ва нефть химияси саноати жадал суръатлар билан ривожлантирилди.

Электр энергия ҳосил қилиш 1,7 баравар, нефть қазиб чиқариш 2,4 баравар, нефтни бирламчи қайта ишлаш ҳамда торф брикетлари ва ярим брикетлар ишлаб чиқариш 1,9 баравар, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 1,7 баравар, химиявий тоғлар ишлаб чиқариш 2,6 баравар, газламадан ишлаб чиқариш 1,7 баравар, трикотаж буюмлар ишлаб чиқариш 1,5 баравар, пойфазал ишлаб чиқариш 1,7 баравар, гўшт еттиштириш ва қаймоғи олинмаган сўт маҳсулотини ишлаб чиқариш 1,4 баравар кўпайтирилди.

Оршадга энгир лоя толасидан нафис газламадан ишлаб чиқарадиган қомонат унчиқ навбатининг объектлари қуриб битказилди, Беларусия шина қомбинати, Лукмелск ГРЭСининг, Могилев синтетик тола қомбинатининг ва Полюск химия қомбинатининг янги қувватлари ишга туширилди. Мозир нефтни қайта ишлаш заводи, Барановичидаги автомат линиялар заводи, Лунинец электр двигателлар заводи, тракторга ўрнатилган, ўғитларни соғиб берадиган машиналар ишлаб чиқарувчи Бобруйск заводи, Оршадга атомат линиялар учун нормаллаштирилган асбос ишлаб чиқарувчи завод, Пинскдаги автомат линиялар учун узеллар ишлаб чиқарадиган завод, Витебск областида доломит ун тайёрлаб берадиган завод, Могилев шийи қомбинати ва Гроднодаги қалава ип қомбинати қуриш ишга туширилди. Азотли ўғитлар заводини, турчинчи Солонгос қалин қомбинатини, Слоимидо камволь йиғувчи фабрикасини, Гомель областида ихтисослаштирилган учта ип газлама корхонасини ва Осиповичида энгир посылдан газлама ишлаб чиқарадиган қомбинатини қуриш ишлари бошланди. Зигир полин комплекс равишда қайта ишлаб берадиган заводлар қурилди.

Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришнинг сўт ва гўшт чорвачилиги, чўччалчилик, параданчилик, картошка еттиштириш ва энгирқорликка ихтисослаштириш янада кўпайтирилди. Хар йили ишлаб чиқарилаётган доннинг янги ҳосили 5,2 миллион тоннага, еттиштирилаётган гўштнинг сўйилган вазидаги ўртача миқдори 840 миң тоннага, ҳар йили еттиштирилаётган сўтнинг ўртача миқдори 6,1 миллион тоннага, туҳум 1,8 миллиард донага етказилди. Турқиннинг умумдорлигини ошириш ва туруқларга оҳан аралаштириш ишлари нег миқсда олиб борилди, 1400 миң гектар зах ва ботқоқ ерларнинг нами етказилди. 800 миң гектар майдондаги ерларнинг ҳолатини яхшлаш, уларни экинзорларга айлантириш ишлари олиб борилди. 900 миң гектар майдонда сермахсул ўтлоқ ва яйловлар вужудга келтирилди, мелиорация қилинган ерлардан фойдаланиш яхшиланди.

Вилейск-Минск сув системаси қуриб битказилди ва фойдаланишга топширилди.

Ўзбекистон ССРда саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш ҳажми 46—49 процент кўпайтирилди. Электр энергетика, рангли металлургия, химия, газ саноатларини ва енгил саноатини анча ривожлантириш таъминланди.

Ирригация ускуналари, пахтачилик учун пахта терши машиналари ва бошқа машиналар ишлаб чиқариш анча кўпайтирилди. Химиявий тоғлар ишлаб чиқарадиган катта қорхона ташкил этилди. Минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 1,6 баравар, шийи газламадан ишлаб чиқариш 2,2—2,6 баравар, ички трикотаж ишлаб чиқариш 1,8 баравар, чарм пойфазал ишлаб чиқариш 1,5—1,7 баравар, мевсабзавот консервалар ишлаб чиқариш 1,6 баравар, маданий-маиний ва рўзгор моллари ишлаб чиқариш 2 баравардан андрон, шу жумладан, рўзгор холодийликлар ишлаб чиқариш 4,2 баравар кўпайтирилди.

Олтин қазиб чиқарувчи саноатини янада ривожлантириш таъминланди. Олмалик қон-металлургия қомбинатида руҳ ва мис ишлаб чиқарадиган қувватлар кўпайтирилди.

Сирдарё ГРЭСида биринчи агрегатлар ишга туширилди. Олмалик аммофос заводининг иккинчи навбати, Самарқанд суперфосфат заводида аммофос ишлаб чиқарадиган қувватлар, Навоийда цемент заводи ишга туширилди. Агресда резина қомбинати қуриш ва Бекобод металлургия заводини реконструкция қилиш ишлари анча олдириб юборилди. Фархоро ип газлама қомбинати ва Хива гилам қомбинати, Фархородаги сунъий теря қомбинати, Қўзон кўн заводи, чини заводи, бир қанча пахта тозалаш заводлари, пиллакшилик, трикотаж, тикувчилик ва пойфазал фабрикалари ишга туширилди.

Анджон ип газлама қомбинатини қуриш бошлаб юборилди. Урганч мой-экстракция заводи ва озиқ-овқат заводи нег бошқа бир қанча корхоналари қурилди.

Пахтачиликни янада кўпайтириб, еттиштириладиган пахта

ни 1975 йилда 4,9 миллион тоннага етказиш таъминланди; илгичга толали навлардан бўлган пахтанинг янги ҳосилни кўпайтиришга, пахта-беда алмашлаб экинни жорий қилиш ва ўзлаштиришга, пахта ҳосилдорлигини оширишга алоҳида эътибор берилди. Шолкорлик, мевса, узум, сабзавот, полз маҳсулотлари ва тамани еттиштириш ривожлантирилди.

465 миң гектар майдонда суғориладиган янги ерлар фойда ланишга топширилди. Қарши даштида пахтачиликнинг янги катта районини ривожлантириш, Мирзачўлда, Сурхон-Шеробод водийсида ва Қорақалпоғистон АССРда суғориладиган майдонларни кўпайтириш ишлари давом эттирилди. Андижон сув омборини ва Тугмайин гидро узелини қуриш жадаллаштирилди. Камида 600 миң гектар майдондаги суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолати яхшиланди, суғориладиган ерларнинг шўр ва зах босишини тугатиш ҳамда кам сув ирригация системаларида сувни кўпайтириш ишлари давом эттирилди.

Қўйчилик, айниқса, қоракўйчиликни янада ривожлантириш таъминланди, ҳар йил еттиштирилаётган жунининг ўртача миқдори 24 миң тоннага етказилди. Гўшт, сўт, туҳум еттиштириш кўпайтирилди. 1,5 миллион гектар яйлов сув билан таъминланди, 3,5 миллион гектар майдондаги илгари сув билан таъминланган яйловларда гидротехника иш-шоотлари реконструкция қилинди.

Қозогистон ССРда саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш ҳажми 57—60 процент кўпайтирилиб, электрэнергетика, рангли ва қора металлургия, ёқилга, химия, машинасозлик, енгил ва озиқ-овқат саноатининг янада ривожланиш таъминланди.

Тоза мис ишлаб чиқариш 1,7 баравар, минерал ўғит 2,1 баравар, қишлоқ хўжалик машиналари ишлаб чиқариш 2,5 баравар кўпайтирилди. 1975 йилда кўмир қазиб чиқариш тахминан 94 миллион тоннага, нефть қазиб чиқариш 30 миллион тоннага, таёёр прокат ишлаб чиқариш 5 миллион тоннага, цемент 7,3 миллион тоннага, гўшт 673 миң тоннага, ип газлама 98—108 миллион квадрат метрга, жуң газлама 40 миллион квадрат метрга, чарм пойфазал 34—39 миллион жуфтга, трикотаж буюмлар ишлаб чиқариш 98 миллион донага етказилди.

Ойибостуз кўмир разрезларининг қуввати беш йилда охиригача 56 миллион тоннагага кўпайтирилди. Қарағанда қонсулуви кўмирни саралаш фабрикаси, Шимолий ва Жанубий Қозогистондаги нефтни қайта ишлаш заводларининг дастлабки навбатлари ҳамда Мангишлоқдаги газни қайта ишлаш заводи қурилди. Қалчигай ГЭСи ва Ермаков ГРЭСи қуриб битказилди.

Мис ва қўрғошун-руҳ саноатининг руда базасини ривожлантириш жадаллаштирилди. Жезқазған қон металлургия қомбинати янада кенгайтирилди ва Павлодар алюминий заводида гилмо ишлаб чиқариш қувватлари ривожлантирилди. Қарағанда металлургия қомбинатининг қурилиши асосан тугалланди, қон бойитиш қомбинатларининг қурилиши тезлаштирилди.

Қорағоз ҳавзасида фосфоритлар қазиб чиқариш қувватлари анча оширилди. Чимкент фосфор заводи ҳамда Жамбулдаги күнсуперфосфат заводининг қурилиши тугалланди, Жанубий Қозогистондаги иккита янги фосфор заводида қувватлар ишга туширилди. Павлодар химия қомбинати ва Қарағанда резина техника буюмлари заводининг биринчи навбат қурилиши тугалланди. Чимкент резина-асбест қомбинати қурилишига киришилди. Павлодарда трактор заводи, Целиноградда «Казохсельмаш» заводи ҳамда Толдикўрғонда аккумулятор заводи қурилиши тугалланди. Новоқарағандиско цемент заводида цемент ишлаб чиқариш бўйича янги қувватлар ишга туширилди.

Соргли шийа идиш заводининг биринчи навбати, камволь — ип йиғириш фабрикаси ва енгил саноатнинг бошқа бир қанча корхоналари қурилди, ойна заводи ҳамда иккита чинчи заводининг қурилиши бошланди. Гўштин қайта ишлаш корхоналари, қондир саноати корхоналари ҳамда озиқ-овқат саноатининг бошқа тармоқларида қаршил корхоналарнинг қувватларини анча ошириш таъминланди.

Галадалан барбарор ҳосил еттиштириш таъминлаш соҳасидаги ишлар давом эттирилди. Турқини шамол эрозиясидан сақлаш ва ҳўта ўрмончилик соҳасидаги комплекс тадбирлар амалга оширилди. Экин майдонларининг суръатраси яхшиланди. Ўртача йиллик янги дон ҳосили 24 миллион тоннага етказилди. Группали водопроводлар қурилиш соҳасидаги ишлар давом эттирилди. Республиканинг жанубида лавлагорлик, сабзавотчилик, полз экинлари еттиштириш, богдорчилик ва узумчиликнинг ривожлантирилиши таъминланди. Тахминан 420 миң гектар суғориладиган ер, шу жумладан, 200 миң гектар шартли суғориладиган ер ишга туширилди. Қизилқум суғорин системасини қурилиши тугалланди, шол еттиштириш кўпайтириш мақсадида «Сирдарёнинг қўйи оқимдаги ирригация ишлари давом эттирилди.

Гўштбоп чорвачилик ва қўйчилик жадал суръатлар билан ривожлантирилди, чорвачиликнинг ем-хашак базаси мустаҳкамланди. Хар йили ўрта ҳисобда тахминан 1 миллион тонна гўшт, 4,2 миллион тонна сўт, 2,1 миллиард дона туҳум, 110 миң тонна жуң еттиштириш таъминланди. Тахминан 3,8 миллион гектар майдонда унумдор ўтлоқлар ва яйловлар барпо этилди. Камида 32 миллион гектар яйловга сув чиқарилиши ҳамда илгари сув чиқарилган 23 миллион гектар майдондаги яйловларда гидротехника иш-шоотлари реконструкция қилинди.

Мапат—Александров Гай темир йўл қурилиши бошланди. Омск—Павлодар—Чимкент нефть қувури қурилди.

Грузия ССРда машинасозликнинг кам металл ишлатиладиган соҳаларини ва химия саноатини юксакроқ суръатлар билан ривожлантиришга ҳада саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш ҳажми 39—42 процент кўпайтирилди.

Электр энергияси ҳосил қилиш 1,7 баравар, минерал ўғит ишлаб чиқариш 2,3 баравар, химиявий тола 1,6 баравар, приборлар ва автоматлаштириш воситалари 3,4 баравар, қишлоқ хўжалик машиналари 2,1 баравар, шифер 2 баравар, жуң газлама 1,5 баравар, мевса — сабзавот консерва 1,4 баравар ва мебель ишлаб чиқариш 2 баравар кўпайтирилди.

Ингур ГЭСидаги қувватлар ва Варцх ГЭСи каскададаги дастлабки электр станция ишга туширилди. Жинваль гидротехника комплекси қурилишига киришилди. Маднеул мис бойитиш қомбинатининг қурилиши тугалланди. Чини заводи қурилди, енгил ва озиқ-овқат саноати корхоналарини қуввати оширилди.

1975 йилда чой еттиштириш 272 миң тоннага етказилди, шунингдек, узум, тамани ва цитрус мевалари еттиштириш кўпайтирилди. 70 миң гектар суғориладиган ер фойдаланишга топширилди. 50 миң гектар зах еринг асосан қўй йиллик субтропик экинлар еттиштириш учун зах қозилди. Гўшт, сўт, туҳум еттиштириш кўпайтирилди; чорвачиликнинг ем-хашак базаси мустаҳкамланди.

Озарбайжон ССРда саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш ҳажми 43—46 процент кўпайтирилди. Машинасозлик, химия ва озиқ-овқат саноати ҳамда бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш жадал суръатлар билан ривожлантирилди. Нефть саноати соҳасида денг

